

vergadering **C223**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 4 mei 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over subsidiefraude bij een dienstenchequebedrijf – 2368 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de effectiviteit van het sanctiebeleid van VDAB – 2374 (2022-2023)	6
VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een regelgevend initiatief met betrekking tot onkosten van huishoudhulpen – 2418 (2022-2023)	10
VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de premie voor knelpuntopleidingen – 2426 (2022-2023)	12
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de initiatieven op het vlak van e-commerce – 2444 (2022-2023)	16
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de controles op de toegekende coronasteun – 2390 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het terugvorderen van de coronasubsidies – 2402 (2022-2023)	18
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de hervorming van de kmo-portefeuille – 2397 (2022-2023)	24
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het advies van de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen over octrooien – 2425 (2022-2023)	28

VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over subsidiefraude bij een dienstenchequebedrijf – 2368 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister, al maandenlang voeren de vakbonden actie aan enkele kantoren van dienstenchequebedrijf ACC. Volgens de bonden treedt het bedrijf de regels met betrekking tot tijdelijke werkloosheid manifest met de voeten. De Vlaamse Sociale Inspectie (SI) vordert nu 17 miljoen euro subsidies terug van dit bedrijf, omdat ze onterecht subsidies zouden hebben geïnd. Dat bedrag betreft 20 procent van alle subsidies die het bedrijf kreeg sinds 2018.

Zo zou het bedrijf poetshulpen die ziek zijn, onterecht op technische werkloosheid zetten, waardoor ze maar 70 procent van hun loon krijgen. Daarnaast zouden ze ook subsidies aanvragen voor prestaties die niet geleverd werden, waarna de poetshulp financieel bestraft wordt. Vooruit eiste in het verleden al dat dergelijke wanpraktijken aangepakt worden en we zijn blij dat fraude in de sector mogelijk zware gevolgen heeft voor de fraudeurs. Ik denk dat het essentieel is dat we fraude in deze sector maximaal bestrijden en cowboys weren.

Het bedrijf moest op woensdag 19 april voor de erkenningscommissie verschijnen, waar alle partners unaniem adviseerden om de erkenning van het bedrijf in te trekken, zo vernamen wij. De beslissing voor de intrekking van de erkenning ligt uiteindelijk bij het Departement Werk en Sociale Economie (Departement WSE). Als de erkenning van het dienstenchequebedrijf wordt ingetrokken, verliezen meer dan zeshonderd mensen hun baan. Maar, nogmaals, we kunnen geen fraude tolereren. Bovendien is dit een sector waar de noden zeer groot zijn en waar er constant mensen gezocht worden. We moeten daar dus consequent de lijn trekken. Bovendien is deze case geen uitzondering. Er bereiken ons steeds vaker getuigenissen van huishoudhulpen over dienstenchequebedrijven die de wet niet naleven.

Mijn vragen zijn als volgt.

Zult u naar aanleiding van deze grootschalige fraude ook andere bedrijven in de sector doorlichten?

Welke acties onderneemt u zodat dergelijke fraude kan worden voorkomen?

Werkt u samen met de federale sociale inspectiediensten om nog andere mogelijke fraude op te sporen en eventuele sancties op te leggen? Zijn er dossiers waarover u al kunt communiceren?

Wanneer de erkenning van het dienstenchequebedrijf wordt ingetrokken, zouden de zeshonderd mensen die momenteel voor ACC werken hun job verliezen. Er is een enorme vraag naar poetshulpen, wordt er voor hen ook ondersteuning voorzien?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De controle naar fraude in de dienstenchequesector is voor mij uiteraard een absolute prioriteit. Elk jaar voorziet de Vlaamse Sociale Inspectie in een mix van types controles. Enerzijds investeert zij de nodige tijd om zich te verdiepen in die frauduleuze constructies en diepteonderzoeken uit te voeren. Daarnaast is het ook altijd belangrijk dat we, zoals we dat in veiligheidstermen zeggen, voldoende 'blauw op straat' hebben, door bijvoorbeeld standaard controlebezoeken uit te voeren wanneer een nieuwe onderneming erkend wordt, jaarlijks

aandacht te besteden aan ondernemingen die reeds gedurende lange tijd geen inspecteur over de vloer kregen, of zeer gerichte controles uit te voeren op basis van het fraudedetectiesysteem waarover onze inspectie beschikt.

Misbruik en fraude vallen helaas in geen enkele sector uit te sluiten en volledig te voorkomen. Het komt erop neer om voldoende in te zetten op controles zodat we een halt kunnen toeroepen aan het misbruik door er gepaste sancties aan te koppelen. Ik geloof in dat verband – het is hier al heel vaak aan bod gekomen, maar ik herhaal het heel graag – sterk in de kracht van het gebruik van artificiële intelligentie enerzijds en de samenwerking met de federale inspectiediensten anderzijds. Die hebben we vrij recent in een overleg met collega Dermagne nog aangescherpt. De samenwerking met de federale inspectiediensten op de dossiers rond dienstenchequebedrijven is toch wel heel belangrijk.

De Vlaamse Sociale Inspectie beschikt reeds over dat fraudedetectiesysteem wat betreft de dienstencheques. Zoals u weet, is er daarnaast momenteel het project, genaamd 'Gatekeeper', waarbij we een koppeling maken tussen de data en de gegevens van bedrijven en de sociale inspectie, om veel eerder knipperlichten te laten afgaan bij mogelijke gevallen van fraude. Er zal ook op worden toegezien dat in de toekomst hiervoor de nodige middelen blijvend kunnen worden vrijgemaakt. Zoals ook eerder al gezegd, is die handhaving voor mij absoluut een noodzakelijk sluitstuk van het beleid dat ik voer. Ik zal daar dan ook blijvend in investeren.

Daarnaast is het belangrijk om te benadrukken dat er voldoende samenwerking is, zoals gezegd, tussen die Vlaamse en federale inspectiediensten, want de regelgeving bevindt zich op de verschillende niveaus. Misbruik beperkt zich niet tot één aspect van de regelgeving. Ook het naleven van de arbeidsrechtelijke verplichtingen is in die gevallen belangrijk om het welzijn van de dienstenchequewerknemers te garanderen. Het naleven van de loon- en arbeidsvoorwaarden is zo'n voorbeeld en een voorwaarde die ook opgenomen is in de dienstenchequeregulering.

Eind 2020 werd een samenwerkingsprotocol afgesloten tussen de federale inspectiediensten Toezicht Welzijn op het Werk en Toezicht op de Sociale Wetten enerzijds en de regionale inspectiediensten anderzijds. Dat vormt een belangrijke juridische basis voor de samenwerking en uitwisseling van informatie, die ook reeds in de praktijk werd omgezet. Zo worden nieuwe ondernemingen sinds 2022 standaard aan een gezamenlijke controle onderworpen met de dienst Toezicht op de Sociale Wetten, waarbij zowel gefocust wordt op de naleving van de dienstenchequeregulering, als op de arbeidsregulering. Ook met de dienst Toezicht Welzijn op het Werk werd een samenwerking opgestart, waarbij afspraken werden gemaakt om informatie uit te wisselen. Daarnaast werd het afgelopen jaar intensief samengewerkt met de controledienst van de RVA, waarbij gezamenlijke controles worden uitgevoerd.

Welke onderzoeken er momenteel lopen, kan ik u uiteraard niet zeggen, want dat zou het onderzoek in gevaar brengen. Maar ik bevestig dat er wel degelijk verschillende onderzoeken lopende zijn, op basis van grondig werk van de verschillende inspectiediensten en ook de goede samenwerking. Ook over die hangende erkenningsprocedure mag ik niet communiceren, in het belang van het verdere verloop ervan. Ik betreur dat de specifieke dossiers wel al in de pers zijn gelekt, omdat die procedure nog loopt. Er is ook recht op wederwoord. Mijn administratie zal dit dossier nu verder opvolgen.

Wanneer die erkenning van een onderneming wordt ingetrokken, zal ik uiteraard in begeleiding voorzien voor de getroffen werknemers, via VDAB, want dat zal inderdaad nodig zijn als het over die grote aantallen gaat, en in samenwerking met de werknemersorganisaties. Zover zijn we op dit ogenblik nog niet. De ondernemingen in kwestie worden eerst in kennis gesteld van het negatieve advies van de commissie dienstencheques, waarna deze laatste nog de mogelijkheid heeft om

verweermiddelen in te dienen en dus ook nog gehoord kan worden. Daarna zal mijn departement in alle eer en geweten, en op basis van alle beschikbare gegevens, een beslissing nemen.

Ik begrijp dat u hier zo snel mogelijk een beslissing wilt zien, in het belang van alle betrokken partijen. Dat is logisch. Ik heb ook die zorg, ik deel die absoluut, maar natuurlijk moeten we op dit moment de procedure correct volgen. Zo niet, riskeren we procedurefouten en daar is niemand bij gebaat.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Bedankt voor dat omstandig antwoord, minister. Ik voeg nog een paar zaken toe ter aanvulling.

Met die voldoende controles die u vermeldt, ben ik het volmondig eens. U herinnert zich nog het debat in deze commissie, ik denk twee weken geleden, naar aanleiding van de vaststelling dat het aantal controles door de sociale inspectie op het laagste peil sinds 2018 ligt. U gelooft zeer sterk in artificiële intelligentie; ik doe dat ook, maar dan wel als aanvulling op de menselijke intelligentie. Ik denk dat dit niet ten koste mag gaan van de reële inspecties door de sociale inspectie.

Ik ben heel blij dat u benadrukt dat de samenwerking met het federale niveau essentieel is. We hebben gezien in de uitwisseling van de gegevens dat dat dat niet altijd evident was. Ik denk dat we daar absoluut lessen uit moeten trekken en die gegevensuitwisseling zo vlot mogelijk moeten laten lopen.

Ik heb nog een paar aanvullende vragen. Stel dat de beslissing over dit dossier finaal zou zijn en de Vlaamse Sociale Inspectie 17 miljoen euro aan subsidies terugvordert, wat houdt dit bedrag dan exact in? Is dat de inruilwaarde van de dienstencheques? Ik lees dat dat het bedrag is dat het bedrijf krijgt sinds 2018. Waarom dat jaar? Kan er ook verder teruggegaan worden?

Wanneer – en ik spreek hier in de voorwaardelijke zin – een dienstenchequebedrijf de erkenning zou verliezen, heeft dat dan ook consequenties voor de bestuurders van dat bedrijf? We moeten immers vermijden dat ze vervolgens in een ander dienstenchequebedrijf, hetzij een nieuw, hetzij een bestaand, dezelfde praktijken opnieuw zouden uitrollen. Als we kijken naar de structuur van die dienstenchequebedrijven, zien we bepaalde namen van bestuurders terugkeren. Het zou duidelijk moeten zijn dat, als er fraude wordt vastgesteld, dat niet alleen consequenties heeft voor het bedrijf, maar ook voor de bestuurders. Vandaag lijken die consequenties er vooral voor de werknemers te zijn en het zou goed zijn als de bestuurders daar ook de gevolgen van zouden dragen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik deel uw mening wat betreft het aantal controles en de wijze waarop we controleren. Ik vind het vooral belangrijk dat we de bestaande capaciteit die we hebben, zo efficiënt mogelijk inzetten en daarover gaat de relatie tot artificiële intelligentie. We zien dat dat is gestart bij de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit, op het niveau van steden en gemeenten, en dat ze daardoor in een vergunningenbeleid veel efficiënter controles kunnen gaan uitvoeren, ook met de lokale politiediensten. Dat is een systeem dat steeds sterker en sterker wordt, ook door daar resultaten van onderzoeken in te stoppen. Dus daar is de finaliteit om het onderzoek zo efficiënt mogelijk te maken wat betreft de inzet van onze beschikbare capaciteit.

Het onderzoek waarnaar verwezen werd, loopt over een periode tot 2018. Die 17 miljoen euro is inderdaad een terugvordering van subsidies, maar ook van dienstencheques die ten onrechte zijn aangegeven.

Als er een intrekking is, heeft dat ook gevolgen voor de bestuurders. Die kunnen niet zomaar naar een ander bedrijf gaan. Die consequenties worden daar dus doorgetrokken.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Bedankt voor de aanvullende antwoorden, minister.

Ik denk inderdaad dat het cruciaal is om de strijd maximaal te voeren tegen bedrijven die toch wel misbruik maken van werknemers in – daar moeten we niet flauw over doen – bijzonder kwetsbare omstandigheden. We hebben het er al vaak over gehad dat dat werknemers zijn die zwaar werk doen en vaak onbeschermd zijn door hun positie en het type werk dat ze doen.

Een laatste suggestie die ik nog wil meegeven, is om echt werk te maken van het structureel in kaart brengen van al die poetshulpbedrijven met een soort van vlaggensysteem, waar ze doorheen verschillende rapporten en niveaus, ter sprake komen, om dan die controle gericht te gaan voeren bij de bedrijven waarvan we merken dat die toch wel het vaakst aanschuren tegen de regels, en ze al dan niet schenden. Op die manier kunnen we de cowboys er gericht uithalen.

Ik denk dat er veel mensen in de dienstenchequesector zijn die goed werk leveren in de bedrijven. Zeker de kleine bedrijven werken hard met beperkte middelen. We moeten er alles aan doen om de cowboys en alle fraude uit het systeem te halen, in het belang van alle poetshulpen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de effectiviteit van het sanctiebeleid van VDAB – 2374 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

Imade Annouri (Groen): Minister, we hebben het in deze commissie heel vaak gehad over VDAB die straffer moet optreden, of die meer hands-on moet optreden tegenover mensen die niet willen ingaan op begeleiding of die niet actief meewerken aan het traject dat hen wordt aangeboden. Het blijkt dat 1575 mensen vorig jaar hun werkloosheidsuitkering definitief zijn verloren. Dat is een stijging van 15 procent ten aanzien van 2021, het jaar ervoor. Daarnaast waren er ook meer dan achtduizend tijdelijke schorsingen.

Voor mij is dat een wrang record. Ik hou er ook een dubbel gevoel aan over, daar zal ik eerlijk in zijn. De bedoeling van VDAB is om mensen naar een job te begeleiden, niet om te sanctioneren. Er is altijd aangehaald, ook door u, minister, dat het geen doel op zich is. Het is een laatste poort, een laatste middel, om effectief te responsabiliseren en over te gaan tot het straffen van mensen die absoluut niet willen meewerken.

Voor mij is de belangrijkste vraag: wat is de effectiviteit daarvan? Welke gevolgen neemt dat met zich mee?

Daarom had ik voor u de volgende vragen.

Eén, kunt u mij meer inzicht geven in de effectiviteit van dit sanctiebeleid? Bijvoorbeeld: hoeveel werkzoekenden stapten in een traject of vonden een job na de tijdelijke vermindering of schorsing van de werkloosheidsuitkering? Die mensen worden gesanctioneerd omdat ze niet willen meewerken. Zorgt dat voor een soort

responsabilisering? Gaan ze dan het geweer van schouder veranderen? Of laten we die mensen los en vallen ze voor een stukje weg?

Twee, hoeveel werkzoekenden stapten in een traject of vonden een job nadat ze hun uitkering definitief zijn kwijtgespeeld?

Drie, welke extra opvolging voorziet VDAB voor werkzoekenden die gesanctioneerd worden? Hoe gaat men hen extra hands-on doen werken, of gebeurt dan het tegenovergestelde?

Vier, wat is uw inschatting? Hoe verwacht u dat deze cijfers verder zullen evolueren in 2023?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Een tweetal weken geleden hadden we het hier in deze commissie naar aanleiding van een vraag van collega Ronse ook over dit thema, de sanctionering binnen VDAB. We zijn toen wat dieper ingegaan op de cijfers. Ik begrijp dat een record aantal sanctioneringen wat dubbel overkomt. Zoals u terecht stelt, moet VDAB werkzoekenden begeleiden. Dat is de focus. Ik zie dat als de belangrijkste kerntaak. Maar aan de andere kant is het natuurlijk zo dat werkzoekenden een uitkering krijgen, waar verwachtingen tegenover staan, rechten en plichten. Een job zoeken en ingaan op aanbiedingen van VDAB zijn daarbij fundamenteel.

Recent voerde VDAB een onderzoek over de effectiviteit van opvolging van het zoekgedrag en de sanctionering. Het beeld dat naar voren komt uit dat internationaal overzicht, is duidelijk: beide maatregelen hebben een positief effect op de uitstroom uit de werkloosheid en de uitstroom naar werk. Het gaat dus niet alleen over sanctionering. Sanctionering is het sluitstuk. Het gaat om de twee maatregelen. Er werd zelfs gesteld dat als we enkel zouden sanctioneren, het minder tot geen effect zou hebben. Het is dus duidelijk een sluitstuk en een middel, maar geen doel op zich.

Over hoeveel werkzoekenden in een traject stapten of een job vonden na tijdelijke vermindering of schorsing van de uitkering, zijn op dit moment geen rapporten beschikbaar, maar het is wel met de VDAB-top opgenomen, onder andere naar aanleiding van deze vraag. In de verdere aanpak van de nieuwe contactstrategie van VDAB, waarin sanctionering ook gevat zit, zullen we kijken hoe we dat deel kunnen monitoren. Het is een pertinente vraag. We willen weten hoe het specifiek zit en of we daar cijfers rond kunnen krijgen.

Het is niet omdat je gesanctioneerd wordt, dat VDAB je loslaat. Je wordt gesanctioneerd, maar dan word je ook verder begeleid door een VDAB-bemiddelaar. Ik zou zeggen, dat is aanklampender dan ooit. Dit kan er ook toe leiden dat de sanctie opgeheven wordt na intensieve begeleiding.

Ik zal niet ingaan op de vraag naar een ambitie in het aantal sancties dat er in 2023 moet worden uitgesproken, want het is geen doel op zich. Het internationaal literatuuronderzoek waar ik daarnet naar verwees, bevestigt ook dat het geen opzichzelfstaande maatregel kan zijn. Het is een onderdeel van het begeleidingspakket; Het is het sluitstuk, zoals gezegd, dat ingezet moet worden. Het krijgt de nodige aandacht binnen VDAB. Wij voelen dat daar vanuit de samenleving en het parlement kritisch naar gekeken wordt, en terecht. VDAB is zich daarvan bewust. De doorlooptijd van de transmissiedossiers is ook een belangrijk intern aandachtspunt. We willen dat zo performant mogelijk laten verlopen.

Imade Annouri (Groen): Dank u wel voor uw antwoord, minister. We hebben hier heel vaak discussies over en die zijn natuurlijk ook vaak – zo hoort dat in een parlement – politiek-ideologisch geïnspireerd, als het gaat over de sancties en de rol van VDAB.

Wat voor mij interessanter is, is om even die metastap naar boven te zetten en de effectiviteit in kaart te brengen. Ik ben blij dat u zegt dat u het nog niet in kaart hebt gebracht, maar dat wel gaat doen. Hebt u er misschien zicht op wanneer we daarover zouden kunnen beschikken? Voor mij is dat heel belangrijk. Ik denk dat het voor ons allemaal goed is om politiek-ideologisch in de spiegel te kijken als we naar de effectiviteit kijken. Hoe hard werkt het? Welke resultaten brengt het met zich mee? En brengt het mensen meer in de miserie, of versterkt het net onze arbeidsmarkt? Want dat is toch de vraag die we allemaal delen.

Ik wil nog even terugkomen op mijn laatste vraag. Ik heb niet gevraagd of u een hogere ambitie voor sanctioneren hebt. Mijn vraag was hoe u verwacht dat die cijfers gaan evolueren in 2023. Zijn er al bepaalde indicaties die aangeven dat er misschien meer mensen gesanctioneerd zullen worden? Zijn er bepaalde signalen? Of verwacht u dat dat aantal zal dalen? Kunt u daar wat meer uitleg over geven?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega Annouri, vroeger zei men al eens dat je werkzoekenden niet te hard moest aanpakken, omdat er geen jobs waren. Dat is vandaag natuurlijk totaal niet meer het geval: er zijn heel veel jobs, er zijn heel veel openstaande vacatures. We moeten er alles aan doen om die ingevuld te krijgen, in de eerste plaats voor mensen die vandaag aan het werk zijn en vaak verzuipen in het werk omdat er geen collega is. Ik denk dus dat het logisch is dat we van VDAB vragen dat men daar strikter in is en meer doet om die mensen aan de slag te krijgen en te activeren. En dan hoort daar natuurlijk ook een sanctiebeleid bij, als stok achter de deur.

Ik vind het op zich dus geen slechte zaak dat die cijfers stijgen. Voor alle duidelijkheid, het is niet dat ik een feestneus opzet en begin te vieren omdat de cijfers stijgen, maar ik vind wel dat het aantoont dat men er zich bij VDAB van bewust is dat men strikter moet activeren. Ik denk dus dat het op zich geen slechte zaak is. Meer nog, ik blijf wat vragen hebben bij de cijfers, omdat het vooral te maken heeft met het feit dat men nagaat of mensen komen opdagen bij afspraken. Als ze niet komen opdagen, trekt men een streepje en sanctioneert men. Trouwens, men schorst ze niet onmiddellijk; er komen eerst heel veel waarschuwingen voordat men tot de ultieme sanctie overgaat.

Minister, ik heb de cijfers van vorig jaar eens in detail opgevraagd. Een pijnpunt blijft dat de controle op het actieve zoekgedrag, dus of werkzoekenden effectief voldoende zelf inspanningen doen om een job te zoeken en te gaan solliciteren, bedroevend laag is. Het is een pijnpunt dat in het verleden ook al toegegeven is door uw voorganger. Vorig jaar waren er amper drie mensen die wegens onvoldoende actief zoekgedrag definitief uitgesloten zijn. Het aantal voorlopige schorsingen ligt op 73. Dat is heel weinig. Dat blijft dus een pijnpunt. Wat kan men daar nog aan doen, om dat actieve zoekgedrag, dat natuurlijk ook meer activiteit verwacht van de bemiddelaar, meer op punt te kunnen zetten?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Wanneer gaan we zicht hebben op die cijfers? In alle eerlijkheid, mijnheer Annouri, het is ook naar aanleiding van uw vraag nu dat we dat hebben voorgelegd aan de heer Adriaens. Hij zou daar zo snel mogelijk werk van maken. Wij beschikken binnen VDAB over zeer veel data, dus ik ga ervan uit dat het ook mogelijk moet zijn om dat te gaan opvolgen.

Er is de laatste jaren bijzondere aandacht besteed aan de transmissiedossiers, de 'process flow' en de doorlooptijd daarvan. Ik verwacht dat dat wel zijn impact zal hebben als we daar qua capaciteit wat extra aandacht aan gaan schenken. Dat leidt tot meer sancties. Er is ook de gewijzigde aanpak, die toch meer aanklampend

is. Mensen worden sneller uitgenodigd. Ook het actieve zoekgedrag zal nog meer en beter gecontroleerd worden, maar ook op een manier die meer uniform is. Het is de bedoeling dat bemiddelaar Tom even soepel of even streng is als bemiddelaar Imade. Daar mag en zal geen onderscheid in zijn. Ik voel daar ook nog wel een hele uitdaging binnen VDAB.

Zonder daar straffe uitspraken over te doen, denk ik dat het duidelijk is dat dat in de toekomst tot meer sancties leidt. Het klopt natuurlijk dat de arbeidsmarkt nog altijd in brand staat, meer dan ooit tevoren. De werkloosheidscijfers zijn dan statistisch gezien wel gestegen, maar we weten waar dat vandaan komt. Dat is door het aantal inschrijvingen. Daar hebben we het gisteren nog over gehad. Het is ook door de wijze waarop VDAB zich positioneert: het uitbreken, de relatie met de lokale besturen waar we zoveel aandacht aan schenken, en de verschillende partners. Daardoor gaat de druk op het actieve zoekgedrag steeds groter en zichtbaarder worden.

Ik heb deze week het genoeg gehad om een lokaal project te bezoeken. Als je in gesprek gaat met plaatselijke werkzoekenden die in contact worden gebracht met werkgevers en de verschillende vacatures, voel je dat het samenbrengen van mensen op het terrein een positief effect kan hebben op het zoekgedrag.

We merken heel vaak dat mensen vanaf dag één, stap één naar de ideale job willen gaan. In afwachting daarvan zijn ze misschien wat terughoudend om andere vacatures op te nemen. Ik verwijs naar het voorbeeld van de buurtwerker, de opbouwwerker, het OCMW, de VDAB. De samenwerking is erop gericht om mensen in afwachting van hun droomjob toch al andere vacatures te doen opnemen. Alles is erop gericht om mensen zo snel mogelijk toe te leiden naar werk. Sanctioneren zal daar een onderdeel in zijn, het sluitstuk, maar nooit het doel op zich.

Imade Annouri (Groen): Minister, ik dank u voor uw bijkomende antwoorden.

De tussenkomst van collega Ongena prikkelde mij. Sanctioneren staat voor mij als een paal boven water in het geval van het overtreden van de wet. Maar als het gaat over het begeleiden van mensen, het toeleiden naar een job, dan is effectiviteit voor mij het belangrijkste. Het is een valabele keuze om te sanctioneren als mensen niet ingaan op bepaalde dingen en er streepjes worden getrokken. Dan moet VDAB goed genoeg uitgerust zijn om al die dossiers goed te kunnen opvolgen en niet te veel druk leggen.

Maar je ziet ook – en dat bedoel ik met dat metaniveau – dat een land als Duitsland bijvoorbeeld het geweer van schouder verandert en werkzoekenden veel meer gaat ondersteunen in plaats van hen te sanctioneren. Ze geven zelfs net meer uitkering en meer begeleiding. Ze zijn daar nog niet zo lang mee bezig. Ik vraag mij af wat het meest effectief zal zijn. We moeten het zelfvertrouwen en de kritische geest hebben om die zaken naast elkaar te blijven afzetten en te zien wat het meest effectief is, wat er het beste voor zorgt dat mensen doorstromen naar de arbeidsmarkt.

We zijn vandaag nog niet zover om daarvan een totaalbeeld te hebben. Minister, daarom ben ik ook blij met uw opmerking dat er naar aanleiding van deze vraag een duidelijker beeld over zal komen. Ik kijk uit naar die cijfers en hoop dat ze ons zullen helpen om die debatten verder te voeren. Want over één ding zijn we het allemaal eens, begeleiders Tom en Imade en de minister: we willen zoveel mogelijk mensen op een gezonde manier actief krijgen op de arbeidsmarkt en we hebben iedereen nodig. Daarover gaat het.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een regelgevend initiatief met betrekking tot onkosten van huishoudhulpen – 2418 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik kom nog eens terug op de poetshulpen, dit naar aanleiding van een eerdere vraag van mij op 16 maart omtrent bepaalde onkosten die door sommige dienstenchequebedrijven op de huishoudhulpen worden afgewenteld. Ik gaf toen het voorbeeld van poetshulpen die zelf moeten betalen voor postzegels om de papieren dienstencheques op te sturen. Zij moeten dus betalen om betaald te kunnen worden. Ook het afschaffen van het gratis nummer zorgt ervoor dat poetshulpen die niet over een smartphone beschikken, nu verplicht worden via een betalend nummer hun prestaties door te geven. Opnieuw een kost waar zij niet altijd voor worden vergoed.

Het zijn mensen die werken voor een laag loon en dan lopen die kleine bedragen toch wel op. In uw antwoord gaf u aan dat u oren had naar deze problematiek en zou kijken naar een regelgevend initiatief. Voor alle duidelijkheid ga ik er niet vanuit dat het initiatief er vandaag al zou liggen, maar het leek me toch wel goed even te polsen naar een stand van zaken en zelf wat ideeën mee te geven waar we naartoe kunnen werken met het regelgevend initiatief. Vandaar heb ik volgende vragen voor u, minister.

Wat is de huidige stand van zaken? Welke timing voorziet u?

Hoe zal dit regelgevend initiatief er concreet uitzien? Zal het een wijziging zijn van het huidig regelgevend kader of een apart initiatief?

Kijkt u naast de portkosten ook naar mogelijke telefoonkosten? Kijkt u in verband met het betalend nummer, los van het regelgevend initiatief, naar de herinvoering van een gratis nummer of eerder een vergoeding voor telefoonkosten?

Zal er ook bekeken worden om de onkosten retroactief te vergoeden?

Ziet u zelf andere onkosten die u kunt uitsluiten, om ervoor te zorgen dat elke euro die ze verdienen, naar hun koopkracht gaat en niet opnieuw moet worden uitgegeven om de volgende maand betaald te kunnen worden?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel voor uw vraag, collega. Ik heb heel veel waardering voor ongeduldige politici. Ik denk dat dit heel belangrijk is in deze tijden, waar alles vaak te traag gaat.

Het is nooit de bedoeling geweest dat huishoudhulpen zelf de telefoonkosten zouden dragen om hun prestaties in te dienen. Dit is eerder een gevolg van een maatschappelijke evolutie, ik denk dat we daar vorige keer ook al naar verwezen hebben. Vroeger werden dienstenchequeprestaties ingebeld via de vaste telefoon van de gebruiker. De vaste telefoonlijnen zijn de afgelopen jaren echter meer en meer in onbruik geraakt door de komst van de gsm, waardoor de huishoudhulpen genoodzaakt zijn om prestaties via het eigen toestel in te geven. Dat is bekend.

Mijn administratie treft momenteel de nodige voorbereidingen in het kader van de nieuwe gunning voor de uitgifte van de dienstencheques. Die zal starten in 2025. Ik kan hier nog niet al te veel in detail treden, omdat het bestek nog in opmaak is en

de inhoud voorlopig vertrouwelijk is, maar ik kan al meegeven dat er rekening wordt gehouden met de vraag van de sociale partners. We zullen er absoluut voor zorgen dat telefoonkosten in de toekomst sowieso niet meer ten laste van de huishoudhulpen kunnen vallen. Daarnaast wil ik benadrukken dat de werknemers niet verplicht zijn om hun cheques per post op te sturen maar zij ook de mogelijkheid hebben om langs te gaan bij de werkgever en de cheques daar in te dienen. Dat is niet slecht, want zo heeft de werknemer toch op regelmatige basis contact met de werkgever.

Ik kan tot slot nog meegeven dat de kosten die eigen zijn aan de tewerkstelling, in principe door de werkgever gedragen moeten worden, tenzij dat in de arbeidsovereenkomst anders is bepaald. De arbeidswetgeving bepaalt onder andere dat elke werkgever verplicht is om de werknemer te doen werken op de wijze, tijd en plaats zoals is overeengekomen, en moet daarbij voor de uitvoering van het werk de nodige hulp, hulpmiddelen en materialen ter beschikking stellen. Een algemeen principe dat bekend is. Hieruit volgt dat de werkgever verplicht is de kosten te dragen die in het kader van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst worden gemaakt. Hieronder vallen mijns inziens ook de post- en telefoonkosten die de huishoudhulpen maken. Indien in de arbeidsovereenkomst of cao hieromtrent geen specifieke afspraken zijn gemaakt, zijn die kosten dus al ten laste van de werkgever.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u, minister, voor dit antwoord. Ik denk inderdaad dat de essentie eigenlijk op het volgende neerkomt. Ik kom uit het onderwijs en daar hebben we bij het invoeren van de maximumfactuur – zie ook de discussie van gisteren – gezegd dat wat je nodig hebt om je diploma te halen, niets mag kosten. De logica is hier dezelfde, vind ik. Wat je nodig hebt om je boterham te verdienen, zou ook niets mogen kosten. Dat betreft ook wat je in essentie als poetshulp nodig hebt om betaald te worden, zeker voor mensen die lage lonen hebben. Ik zou het zeer vreemd vinden dat wij zouden moeten betalen om ons loon te krijgen. Dan vind ik dat we dat zeker moeten doortrekken voor de poetshulpen.

Ik ben blij met uw antwoord. Telefoonkosten kunnen niet op de poetshulpen verhaald worden. Het is ook niet de bedoeling dat portkosten en dergelijke meer op hen verhaald worden of dat we dat gaan regelen.

Maar er zijn natuurlijk nog wat andere kosten. Er werd me bijvoorbeeld ook gesignaleerd – en ik weet dat het niet zo evident is om dat op te lossen – dat poetshulpen zich vaak moeten verplaatsen met de wagen. Vaak hebben ze parkeerkosten die ze zelf moeten dragen. Ze moeten doorheen de dag bij verschillende klanten langsgaan en op verschillende plaatsen zijn, en dan is het openbaar vervoer niet altijd de evidentste oplossing. Ook rond verplaatsingskosten – zowel voor parkeren, kilometervergoeding, busvervoer en dergelijke meer – is het toch wel belangrijk. Het zou goed zijn dat we daar vaart mee maken en dat we ervoor zorgen dat alle kosten in kaart worden gebracht, zodat elke euro die een poetshulp verdient, ook naar hem of haar gaat.

De voorzitter: Wensen er nog collega's aan te sluiten? *(Nee)*

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik kan alleen bevestigen dat ik het daar volledig mee eens ben.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het slotwoord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik kijk uit naar een spoedige behandeling van het initiatief.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de premie voor knelpuntopleidingen – 2426 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Alessia Claes (N-VA): In onze knelpunteneconomie en krappe arbeidsmarkt bieden knelpuntopleidingen perspectief aan werkzoekenden om een baan te vinden. Omdat deze opleidingen aansluiten bij een nijpend tekort aan arbeidskrachten is de kans op een succesvolle uitstroom groot. De lijst van knelpuntberoepen wordt jaarlijks langer en met de huidige krapte op de arbeidsmarkt kunnen we binnenkort bijna alle beroepen op de knelpuntenlijst plaatsen. We zien immers dagelijks berichten van werkgevers die moeite hebben om geschikt personeel te vinden.

Maar liefst drie op de vier werkzoekenden die tussen 2019 en 2021 een VDAB-knelpuntopleiding met succes volgden, zijn vandaag aan de slag in een knelpuntberoep. Vooral de sectoren zorg en onderwijs zie je het best scoren.

Voor werkzoekenden is het interessant om een knelpuntopleiding te volgen. Cursisten kunnen de werkloosheidsuitkering behouden, het inschrijvingsgeld en lesmateriaal worden terugbetaald. De Vlaamse Regering voorziet nu een nieuwe premie voor wie een knelpuntopleiding volgt. De premie is bestemd voor mensen die langer dan twee jaar niet actief waren op de arbeidsmarkt en zich engageren om een langdurige knelpuntopleiding te volgen. De ondersteuning wordt op drie verschillende momenten uitbetaald: 750 euro bij de start; 1000 euro na het afronden van de opleiding en 1500 euro als de betrokkene in de vier maanden daarna minstens 28 dagen heeft gewerkt.

Hoe vinden die langdurig werkzoekenden de weg naar die knelpuntopleiding? Hoe zal worden gecommuniceerd over de nieuwe premie?

Wat met de langdurig werklozen die momenteel een knelpuntopleiding volgen? Kunnen die mensen ook nog gebruikmaken van die premie of toch van een deel daarvan?

Hoe gaat VDAB aan de slag met die knelpuntopleidingen? Worden deze prioritair behandeld bij het traject van de werkzoekende?

Hoeveel werkzoekenden starten aan een knelpuntopleiding, maar voltooien deze niet?

In het VESOC-akkoord (Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité) 'Iedereen nodig, iedereen mee' wordt aangegeven dat de Vlaamse Regering en de sociale partners willen inzetten op knelpuntopleidingen en knelpuntberoepen via een knelpuntenplan. Tevens zal het instrument van de competentiecheck versneld worden uitgerold. Wat is de stand van zaken daarvan? Welke engagementen zullen de verschillende VESOC-partners daarbij opnemen?

Hoe zult u die nieuwe premie voor de knelpuntopleidingen opvolgen en evalueren in functie van de doelmatigheid?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Claes.

Het doet mij plezier dat u geïnteresseerd bent in die nieuwe premie. We kunnen stellen dat dat inderdaad vrij vlot verlopen is. Ze werd goedgekeurd door de

regering twee weken geleden. We geven daarmee dus ook groen licht voor de verdere uitvoering van het VESOC-akkoord, het werkgelegenheidsakkoord van vorige zomer.

Zoals u weet zijn het in eerste instantie de bemiddelaars die langdurig werkzoekenden moeten begeleiden richting een opleiding. Zij hebben expertise in wat er allemaal aanwezig is aan instrumenten en hoe ze dat kunnen linken aan wat de betrokkene aan bijkomende competenties nodig heeft en de aanscherping daarvan. Daarnaast zijn alle arbeidsmarktgerichte opleidingen natuurlijk terug te vinden via de VDAB-website, onder 'Zoek een opleiding', of kan een burger via de tool 'Jobbereik' relevante gepersonaliseerde opleidingsuggesties krijgen.

Qua communicatie zal er binnenkort een aparte pagina op de VDAB-website gelanceerd worden, waarop alle informatie terug te vinden zal zijn. Daarop zal ook de lijst van langdurige knelpuntopleidingen die voor de premie in aanmerking komen, gepubliceerd worden. Concreet gaat dit over de knelpuntopleidingen van minstens drie maanden, waarvoor de burger een knelpuntpremie kan ontvangen, als ook aan de doelgroepvoorwaarden is voldaan. Aangezien we met die maatregel mikken op een groep die we vandaag nog niet goed kennen, de niet-beroepsactieven die zich langer dan twee jaar niet hebben aangeboden op de arbeidsmarkt en geen knelpuntopleiding volgen, zal ook aan de hand van gerichte flyering de premie onder de aandacht gebracht worden. Hiervoor wordt een beroep gedaan op de organisaties die met de doelgroep in contact komen, de vele partners dus van VDAB, en via de lokale besturen: de straathoekwerkers, sociale huizen, armoedeorganisaties, noem maar op. Men gaat letterlijk de boer op om die mensen te bereiken.

Wat betreft uw vraag rond mensen die behoren tot de doelgroep maar vandaag reeds een knelpuntopleiding volgen, kan ik zeggen dat in het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) is opgenomen dat enkel mensen die vanaf september bij de start van het nieuwe schooljaar met een knelpuntopleiding starten, in aanmerking zullen komen. Tegen dan zal ook het regelgevende werk volledig afgerond zijn. De goedkeuring op de Vlaamse Regering was immers nog maar de eerste principiële goedkeuring. Het dossier zit nu bij de adviesraden.

U vroeg ook hoe VDAB aan de slag gaat met knelpuntopleidingen bij het bemiddelen voor een werkzoekende. VDAB stippelt bij het inschatten van de werkzoekende steeds een realistisch pad naar werk op maat uit. De acties in dit pad naar werk kunnen zich op verschillende domeinen situeren. Dit kan acties inhouden gericht op matching met vacatures en solliciteren, op oriëntering, op het werken aan contextproblematieken en uiteraard ook op het inzetten van competentieversterkende acties. Dat is dus een heel palet waaruit gekozen kan worden.

Bij het komen tot dit realistisch pad naar werk en de kansen om aan de slag te gaan, neemt de bemiddelaar ook het inschatten naar een knelpuntberoep mee in de scope. Dat we vandaag in een knelpunteconomie leven met meer dan 234 knelpuntberoepen, wil echter niet zeggen dat dat voor elke werkzoekende zal lukken. De hoofddoelstelling is op maat naar werk toe te leiden, dat blijft het doel. Dat kan ook een niet-knelpuntberoep zijn, maar de hoofdfocus ligt met deze premies op knelpuntberoepen en knelpuntopleidingen.

Indien in het bemiddelingsproces een competentiekloof wordt vastgesteld tussen de competenties die de werkzoekende bezit en het ingeschatte realistisch knelpuntberoep, wordt samen met de bemiddelaar een passend aanbod aan competentieversterking samengesteld. De betrokkene kan dan een knelpuntopleiding aanvragen of er kan een werkplekklereproduct worden ingezet.

Wat betreft uw vraag naar cijfers over knelpuntopleidingen: we zien in 2022 dat er 4350 knelpuntopleidingen stopgezet zijn op een totaal van 21.268. Dit komt

overeen met zo'n 20,5 procent. In de voorgaande jaren was dat percentage ongeveer hetzelfde. In 2019 lag het percentage stopgezette knelpuntopleidingen op 19,2 procent, in 2020 was dit 21,3 procent en in 2021 was dat 21,5 procent. Als we enkel unieke cursisten in rekening brengen, waren er in 2022 4075 cursisten die een knelpuntopleiding stopgezet hebben, op een totaal van 16.877 unieke cursisten. Het aantal cursisten die een opleiding uitgevoerd hebben, was dat jaar 13.268. We hadden het hier reeds over in voorgaande vragen om uitleg.

Het klopt dat er vandaag, meer dan ooit, wordt ingezet op het invullen van de vele knelpuntvacatures. Dat spreekt ook voor zich als er zoveel zijn. Het VESOC-akkoord voorziet in een reeks maatregelen om hier versterkt op in te zetten. De nieuwe incentive voor het volgen van knelpuntopleidingen is daar één van, specifiek gericht op de groep die we willen bereiken. Andere maatregelen zijn de volgende: het voorzien van een ruim en toegankelijk opleidingsaanbod van VDAB en partners, waarbij de focus vooral ligt op face-to-faceopleidingen en opleidingen gericht op knelpuntberoepen, en het in kaart brengen van de aanwezige competenties in ondernemingen, bij werknemers en bij werkzoekenden om zo de juiste prioriteiten te kunnen bepalen. We onderscheiden daarbij de competentiecheck voor werknemers en voor de ondernemingen.

Tot slot, wat betreft de evaluatie van dit pilootproject, zal VDAB in eerste instantie en vooral tijdens de looptijd van de premie, het aantal burgers dat met een knelpuntpremie in een langdurige knelpuntopleiding start, nauwgezet opvolgen. Tussentijds en nadien wordt een uitgebreide evaluatie voorzien door VDAB en het Europees Sociaal Fonds (ESF) om na te gaan in welke mate deze premie een succes was, of het zinvol en wenselijk is om het te continueren, en of er eventuele bijstellingen nodig zijn. Dit werd zo voorzien in de regelgeving. Ook binnen het VESOC-overleg en de raad van bestuur van VDAB zal tijdens de looptijd van dit project te gepasten tijde gerapporteerd worden, aangezien het hoort bij de opvolging van het werkgelegenheidsakkoord.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): We zijn het erover eens dat we die doelgroep moeten aanspreken en activeren en begeleiden naar een opleiding. Dat geldt zeker voor de knelpuntopleidingen. Het is net door die inspanning te leveren, dat de langdurig werkzoekende zijn of haar toekomstkansen op de arbeidsmarkt vergroot. Wie een knelpuntopleiding volgt, vergroot aanzienlijk de kans om aan de slag te gaan. Dat hebben we gezien aan de hand van de cijfers. Het is ook een enorme investering van de werkzoekende zelf. Het moet ook leiden naar een job. Die premie moet de twijfelaars over de streep trekken.

Minister, we kunnen ons, denk ik, wel vragen stellen bij de intrinsieke motivatie van die mensen, aangezien een premie noodzakelijk is om aan een knelpuntopleiding te starten. Die premie is een onderdeel van het VESOC-akkoord – dat weet ik – en dat moet worden uitgevoerd, maar ik vind het wel belangrijk dat we de vinger aan de pols houden en dat we op geregelde tijdstippen evalueren of die premie wel werkt en de juiste resultaten haalt. Zo kunnen we de ongewenste neveneffecten wegwerken en de premie meer doelgericht inzetten. Bij de start wordt er 750 euro betaald. Stel dat er geen goede match is met de knelpuntopleiding, en de langdurig werkzoekende beslist dat het niet de opleiding is die hij of zij zou willen volgen, dan wordt een tweede keer een traject gestart. Hoeveel keer kan een langdurig werkzoekende een knelpuntopleiding starten? Staat daar een maximum op? Kan dat worden bekeken? Het moet wel leiden naar een job, zo snel mogelijk.

De belangrijkste incentive voor het volgen van die opleiding is net de kansen op de arbeidsmarkt verhogen en een goed betaalde job vinden. Daarom blijft het

ontzettend belangrijk dat werken lonend blijft en dat men op het eind van de maand genoeg overhoudt. Daarmee kijk ik ook eventjes naar de overkant van de straat. Daar moeten ook initiatieven worden genomen. Hier in Vlaanderen kunnen we alleen maar op deze nagel blijven kloppen. Onze fractie zal dat ook wel doen.

Bij wijze van besluit, minister, pak van bij de start die evaluatie van de doelmatigheid aan. Als er toch neveneffecten zijn, hoe snel kunnen we de regelgeving aanpassen? Hoe snel kunnen we schakelen om daar wijzigingen in aan te brengen? Dat zijn mijn bezorgdheden.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega Claes, ik dank u voor uw vraag.

Het systeem van de knelpuntpremie zoals die nu op tafel ligt bij de regering, is een goede zaak. Wat voor Open Vld een heel goede zaak is – een bekommernis die we van in het begin hebben meegegeven – is dat je met die knelpuntpremie mensen stimuleert om een knelpuntopleiding te volgen en er ook voor zorgt dat zij daarmee effectief een knelpuntvacature invullen. Een zeer aanzienlijk bedrag van de totale premie is net verbonden aan de voorwaarde dat je effectief een job aanneemt in zo'n knelpuntberoep. Je krijgt pas 1500 euro op het einde, als je effectief aan de slag gaat. Het is een heel goede zaak dat daar een sterke focus op ligt en dat we niet vooral mensen opleiden die uiteindelijk niets met die opleiding doen.

Ik heb nog een paar vragen. Een ervan is dezelfde vraag als die van collega Claes. Je kunt die premie één keer krijgen. Maar stel dat je onderweg merkt dat het toch niet je ding is en dat je voor een andere opleiding wilt kiezen, hoe zit dat dan juist?

En ten tweede, stel dat je een knelpuntvacature invult, is die 1500 euro dan voor een voltijdse job of kan dat ook een deeltijdse zijn? Zijn er daar voorwaarden rond? Wordt die dan pro rata berekend? Kunt u daar iets over zeggen?

Wat als iemand, nadat die een knelpuntopleiding heeft gevolgd, effectief aan de slag gaat als bijvoorbeeld loodgieter, maar dan als zelfstandige? Mag hij dan ook zo'n premie krijgen of moet het loondienst zijn? Dat is mij niet helemaal duidelijk.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Claes, ik hoor in uw vraag de roep naar de allerbelangrijkste hervorming die dit land nodig heeft, de fiscale hervorming, omdat werken meer moet lonen. U gelooft daar heel sterk in om mensen te activeren. Ik ook. Dat lijkt mij absoluut de allerbelangrijkste vorming in het activeren van de mensen.

Ik heb dat deze week ook vastgesteld. Het waren allemaal potentiële arbeidskrachten, mensen die al verschillende jaren niet meer actief waren. Allemaal keken ze uit naar die droomjob en intussen twijfelden ze over vacatures die werden aangeboden. Ik vraag mij af of we daar niet wat strenger en meer prikkelend in kunnen zijn. Het verschil tussen hun huidige situatie, het bedrag waarmee ze rondkomen en de situatie waarin ze zouden werken, is te klein om die mensen de positieve druk richting werk te geven. Ik deel die mening.

De premie voor knelpuntopleidingen is echt bedoeld voor wie al twee jaar niet meer actief is. Het zijn niet noodzakelijk de werkzoekenden met een uitkering, het kunnen ook de 800.000 niet-beroepsactieven zijn die we willen prikkelen met een premie bij het begin van de opleiding, bij het slagen van de opleiding en bij de effectieve tewerkstelling. Er worden dus drie momenten gemonitord in het uitbetalen van de premie. De kritische vraag is die naar de intrinsieke motivatie en

het effect van die premie. We zullen dat uiteraard evalueren. We geven het nu een kans en wachten af in welke mate het aanslaat.

Het kan inderdaad ook voor de zelfstandigen, collega Ongena. U stelde daar een specifieke vraag over.

Is het mogelijk om de premie meerdere malen te krijgen, in het geval de eerste keuze van opleiding niet de juiste is? Dat zal inderdaad worden opgevolgd door de bemiddelaar, zodat er geen misbruik mogelijk is en men niet gaat shoppen, van de ene naar de andere opleiding. Net om dat te vermijden, zal de eerste schijf ook de laagste zijn. Dat wordt mee opgevolgd.

Collega Ongena, u vroeg of de job ook deeltijds kan zijn. Het is inderdaad het aantal gewerkte dagen dat telt.

Het staat in de startblokken. We hebben de eerste beslissing genomen en moeten het een kans geven. De premie is inderdaad het resultaat van overleg tussen sociale partners, werkgevers en werknemers. Ten gronde kun je de kritische vraag stellen wat de intrinsieke motivatie is van geld. Het is een trigger en zo wordt het gelanceerd. We zullen het monitoren, opvolgen en er kritisch naar kijken in functie van een verdere verduurzaming in de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Ik denk dat we het op veel vlakken eens zijn. We moeten mensen kansen geven om zich te activeren op de arbeidsmarkt, kansen geven om die knelpuntopleidingen te kunnen volgen. Het is goed dat u naar het federale niveau kijkt, en dat u ook vindt dat werken moet lonen. Dat hoor ik graag.

Wat betreft mijn bijkomende vraag over het aantal keren dat men die premie kan aanvragen, is het blijkbaar nog niet duidelijk of daar een maximum op staat. Ik heb begrepen dat het de verantwoordelijkheid van VDAB is om dat op te volgen, maar ik doe toch een oproep om daarop toe te zien, zodat er niet te veel geshopt wordt. *(Opmerkingen van minister Jo Brouns)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de initiatieven op het vlak van e-commerce – 2444 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): De digitalisering is niet meer weg te denken uit onze samenleving en uit het bedrijfsleven. E-commerce is het kopen en verkopen van goederen en diensten via het internet. Dat kan zowel via online winkels, digitale marktplaatsen, online veilingen en online bankieren. E-commerce wordt steeds populairder en wijdverspreid. De consument kiest vaker voor het gemak en de toegankelijkheid, maar is daarbij minder bekommerd om de standplaats van de winkel of het distributiecentrum.

We hebben dan ook gezien dat e-commerce een enorme impact heeft op de retail, maar ook op de kernen van onze steden en gemeenten. Steeds meer consumenten bestellen online. Het zijn vooral de grote spelers die investeren in digitale toepassingen. Bijna 70 procent van de consumenten koopt bovendien bij buitenlandse webshops.

Er zijn al tal van kansen gemist door een te rigide kader en weinig flexibele arbeidsvoorwaarden. De overheid moet immers zorgen voor een gelijk speelveld voor onze ondernemingen en optreden tegen oneerlijke concurrenten en handelspraktijken.

Tijdens de coronacrisis gingen veel ondernemers aan de slag met online toepassingen voor het opzetten van een webshop of een platform. Het was toen het moment om dit soort zaken uit te proberen. De opstart gaat doorgaans gepaard met investeringskosten, maar het in stand houden van de toepassingen, het bieden van een goede dienstverlening en de opvolging zijn bijzonder uitdagend.

Als je met ondernemers spreekt die daarmee experimenteren, dan zeggen ze dat ze voor het combineren van een fysieke en een digitale webshop, eigenlijk een extra persoon nodig hebben om alles in goede banen te leiden. Vlaanderen heeft initiatieven ontwikkeld om ondernemingen te stimuleren om online actief te zijn en digitale mogelijkheden te benutten. Denken we daarbij aan het platform hetinternetookuwzaak.be. Minister, u stelde dat u die campagne zult verlengen. Daarbij zal er een cocreatieoefening worden georganiseerd om een aanbod uit te werken dat complementair is met wat de markt aanbiedt.

Ondertussen heeft FOD Economie een online toolkit gelanceerd om kmo's aan te sporen om online actief te worden en te investeren in e-commerce. Het federaal niveau komt nu dus ook met een initiatief. Er komt ook een gerichte sensibiliserings- en informatiecampagne. De toolkit biedt een antwoord op vragen zoals het opstarten, beheren en ontwikkelen van online activiteiten, e-marketing, betalingen en logistiek. Het beschrijft de drempels en mogelijke oplossingen.

Volgens mij is er overlap met wat het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) en 'Het internet. Ook uw zaak' doen. Op welke manier werd over de ontwikkeling van deze federale toolkit overlegd met Vlaanderen? In welke mate is het federale initiatief complementair met de Vlaamse initiatieven naar kmo's om te investeren in online toepassingen, waaronder e-commerce?

Wat is de stand van zaken van de campagne 'Het internet. Ook uw zaak'? Wat zijn de resultaten van de cocreatieoefening om een aanbod uit te werken dat complementair is met wat de markt aanbiedt?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Wij werden niet betrokken bij het initiatief van de FOD Economie. Wij hebben dus geen enkele andere informatie dan de info die publiek beschikbaar is.

De federale overheid heeft heel wat bevoegdheden die relevant zijn voor webverkoop: consumentenrechten, betaalwijzen, btw, intellectuele eigendomsrechten, persoonsgegevensbescherming en dergelijke meer. De informatie die de FOD Economie via zijn website en via deze toolkit over deze onderwerpen ter beschikking stelt, lijkt ons zeker complementair met de Vlaamse initiatieven rond e-commerce.

De cocreatieoefening met kmo-organisaties, academici en consultants leverde volgende onderwerpen op die prioritair zijn voor detailhandelaars die online willen verkopen: cybersecurity, digitale vaardigheden, data, verkopen via andere verkoopkanalen, export en duurzaamheid. Voor sommige van deze onderwerpen zal er vooral doorverwezen worden naar lopende programma's en ondersteuning bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen, Flanders Investment & Trade (FIT) en andere organisaties.

Rond cybersecurity heeft VLAIO nu reeds een programma lopen waar opleiding, begeleiding en steun aangeboden worden op de microsite vlaio.be/cybersecurity, met onder meer een getuigenis van een detailhandelaar over een hacking.

Voor de verkoop via marktplatformen als laagdrempelige manier om ook 'cross-border' te verkopen aan buitenlandse consumenten, werd een overheidsopdracht georganiseerd en werden twee dienstverleners geselecteerd. Het is de bedoeling dat de deelnemende handelaars ook veel leren van andere handelaars die al verder staan en kennis delen over wat gelukt en mislukt is. Een van de opleidingsreeksen heeft een lanceringsmoment in juni.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik denk dat het belangrijk is dat er geen dubbele zaken worden gedaan. Afstemming tussen de FOD Economie en VLAIO zijn heel belangrijk. Het wordt allemaal gefinancierd met belastinggeld en het zou heel jammer zijn als je dan dubbele initiatieven zou nemen. De doorverwijzing is dus heel belangrijk, maar ook dat het federale niveau rond de thematieken en haar bevoegdheden zeker en vast initiatieven kan en moet nemen om de mensen te informeren. Wat VLAIO en de Vlaamse bevoegdheden betreft, moet er worden doorverwezen naar de bevoegdheden die al bestaan. Het zou immers jammer zijn, ook voor ondernemers, dat men niet meer weet waar men het best terecht kan en waar alle informatie aanwezig is.

We weten allemaal dat België een complex land is, en in een complex land moet er met elkaar gecommuniceerd worden. Ik betreur dus dat er geen voorafgaand initiatief is genomen met onze diensten om dit samen af te stemmen. Dat kan ik enkel betreuren en meegeven, maar veel succes aan de diensten om dit onderling verder tot in detail te bespreken.

Ik had nog één vraag in verband met de campagne 'Het internet. Ook uw zaak'. Deze campagne zou worden geëvalueerd. Wanneer is deze evaluatie gepland?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega de Vreese, ik ben het uiteraard in grote mate eens met de bezorgdheden die u geuit hebt. Zoals in het antwoord meegegeven, hebben we vastgesteld dat het in grote mate complementair is. Ik vind dat uiteraard ook belangrijk.

Ik heb nu geen zicht op de timing van die evaluatie, ik moet dat nagaan.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Kunt u mij daarvoor een mail doorsturen, minister?

Minister Jo Brouns: Uiteraard.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de controles op de toegekende coronasteun – 2390 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het terugvorderen van de coronasubsidies – 2402 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, we weten allemaal dat er tijdens de coronaperiode enorme steun is gegeven aan ondernemingen en dat die ook nodig was. Uit de evaluaties is gebleken dat die veel grote economische schade heeft vermeden. Over die steun zelf heb ik uiteraard geen bedenkingen, wel over de controle die momenteel nog lopende is over oneigenlijk gebruik van die steun-toekenning.

Voor de steuntoekenning werd gekozen voor een snelle digitale aanvraag-procedure, zodat het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) zeer snel kon toekennen aan de getroffen ondernemers. Daarom werd ook de inspectiedienst van VLAIO versterkt en werd een controlestrategie uitgerold waarbij risicovolle dossiers werden onderzocht. Dat verliep in verschillende fases. Daar gebeurde een risicoanalyse op. Er werd ook heel veel extra personeel voor aangenomen.

Op 6 oktober vorig jaar gaf u een laatste stand van zaken met betrekking tot de controles op de coronasteun. Er waren toen bij VLAIO al meer dan 18.000 procedures voor terugvordering opgestart. Dat is toch een serieuze aantal. Er werd ondertussen ook al voor meer dan 124 miljoen euro aan steun teruggevorderd.

In sommige gevallen ging het natuurlijk om onbewuste vergissingen. We moeten niet alles verdacht maken. In veel gevallen is het ook een procedurele kwestie. Maar in sommige gevallen blijkt er toch sprake van bewuste fraude, om aldus onrecht coronasteun binnen te halen.

Op datum van 6 oktober waren er 639 dossiers van 127 ondernemingen in behandeling bij de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie (CDBC) en iets meer dan 1500 dossiers bij de parketten. En daar gaan mijn vragen over.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de controle op de coronasteun? Hoeveel dossiers werden inmiddels gecontroleerd? Hoeveel steun werd daar inmiddels in teruggevorderd? Hoeveel dossiers daarvan zitten momenteel bij de fraudeinstanties?

In het rekeningenrapport waarschuwde het Rekenhof voor het risico dat niet alle dossiers gecontroleerd zullen kunnen worden binnen de termijn van vijf jaar. Dat is ook niet onlogisch, als je die enorme aantallen ziet. U voorzag een versterking van de inspectiecapaciteit. Uw voorgangster, minister Crevits, heeft dat ook gedaan. Dat is ook voor de volgende jaren, omdat de controle van de dossiers nog wel een tijdje zal lopen. Wat is daar de stand van zaken van? Denkt u dat dat zal volstaan om binnen de termijn van vijf jaar alle dossiers tijdig te controleren?

In het verleden was er sprake van onvoldoende toegang tot en problemen met de informatie die van de federale databanken kwam, om gerichte controles te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld op basis van btw, de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) enzovoort. U verwees ook al naar de moeizame procedures voor samenwerking tussen VLAIO en de federale instanties. Dat is natuurlijk geen goede zaak voor die controlestrategie. Is er al beterschap met betrekking tot die gegevensuitwisseling? Hoe verloopt die momenteel? Zijn er nog dingen die we op dat vlak beter kunnen doen?

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): We kijken inderdaad even terug op 2020. Dat ligt nu precies al even achter ons. Ik vind dat ook wel vreemd: corona is in onze gedachten precies al eventjes voorbij. Ik zag vanmorgen nog een artikel dat er een nieuwe variant zou zijn opgedoken die zeer besmettelijk is. Ik hoop dat we dat gewoon achter ons kunnen laten en ons nu inderdaad focussen op de nazorg, bij wijze van spreken.

Het is zeer essentieel geweest voor onze economie en onze ondernemers dat Vlaanderen en zijn ministers zo snel hebben gereageerd om steun te geven aan onze ondernemingen, om die gezonde ondernemingen ook door die moeilijke periode heen te loodsen. Sinds de start van de lockdown in maart 2020 zijn er tal van maatregelen genomen met steuninstrumenten om onze ondernemingen te versterken. Het was niet zo dat we alle schade wilden opvangen, maar we wilden wel die bedrijven doorheen de crisis loodsen.

Het was een bewuste keuze van de Vlaamse Regering om die dossiers vlot af te handelen, zodat de ondernemers snel konden worden uitbetaald. De administratie heeft daar zeer sterk werk geleverd en heeft op zeer korte tijd ontzettend veel dossiers behandeld. Bij dossiers die niet in orde waren, niet voldeden aan de voorwaarden of waar doelbewust gefraudeerd werd, moet echter worden opgetreden. Het inspectieteam bij VLAIO werd dan ook uitgebreid om onterecht uitbetaalde coronaondersteuning op te sporen en terug te vorderen. Dat gebeurt via data-mining en antifraudesoftware.

Minister, wat is de stand van zaken van de controle en het terugvorderen van de onterecht betaalde coronasteun? Hoeveel coronaondersteuning werd er tot op vandaag teruggevorderd? Ik moet wel zeggen dat u bij het verslag van de ombudsman al heel wat cijfers genoemd hebt. Ik denk dat daar een week later niet veel verandering in gekomen zal zijn, maar kunnen we toch een nog wat breder antwoord krijgen over welke lessen u als minister uit de afgelopen jaren en maanden hebt getrokken met betrekking tot de ondersteuningsinstrumenten?

Hoe kan doelbewuste fraude beter worden opgespoord en vermeden, zonder de aanvraagprocedures complexer te maken? Hoe wordt momenteel gebruikgemaakt van artificiële intelligentie om fraude op te sporen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het is goed om op basis van jullie vragen nog eens de status op de maken van de controles en terugvorderingen in het kader van de coronasteun. Ik moet wel even aanstippen – zoals u terecht opmerkt, collega De Vreese – dat ik een groot deel van deze informatie vorige week bij de behandeling van het verslag van de ombudsman al heb meegegeven. Ik zal de vragen gezamenlijk beantwoorden, aangezien ze in grote mate overlappen.

Wat betreft de terugvorderingen en terugbetalingen: over de verschillende coronasteunmaatregelen heen werd tot op 26 april 2023 initieel in 21.822 dossiers voor 141,2 miljoen euro teruggevorderd. Het gaat zowel om volledige als gedeeltelijke terugvordering van de uitbetaalde steun. Hiervan werd voor 16 miljoen euro aan terugvorderingen geannuleerd wegens een ingewilligd administratief bezwaar of beroep bij de bevoegde rechtbank. Van de 125,2 miljoen euro terugvorderingen na aftrek van de geannuleerde terugvorderingen, werd reeds 67,7 miljoen euro terugbetaald en 5,4 miljoen euro gecompenseerd. De schuldcompensatie betreft de goedgekeurde steun in latere steunmaatregelen die in plaats van uitbetaald te worden aan de onderneming, in mindering wordt gebracht van de openstaande schuld. Hierdoor bedraagt het openstaande saldo momenteel 52 miljoen euro. Dit betekent dat ruim 58 procent is geïnd.

Het openstaand saldo bevat eveneens het bedrag van terugvorderingen opgeschort naar aanleiding van een ingediend administratief bezwaar of beroep dat nog in behandeling is.

Indien de onderneming in de onmogelijkheid is om de schuld ineens terug te betalen, kan zij een afbetalingsplan aanvragen. Momenteel zijn er in totaal 3594 afbetalingsplannen door VLAIO goedgekeurd voor een totaal bedrag van 26.166.355,94 euro, waarvan nog 10,8 miljoen euro niet is afgelost.

VLAIO zet verder in op een actief invorderingsbeleid. Indien de onderneming haar schuld niet tijdig terugbetaald, ontvangt ze een enige aanmaning en ingebrekestelling. Indien ze alsnog nalaat de schuld terug te betalen, wordt het dossier overgedragen aan de Centrale Invorderingscel (CIC) van de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) voor gedwongen invordering.

De dienst Inspectie van VLAIO zet onverminderd de controles op de coronasteun verder en heeft hiervoor momenteel 16,4 voltijdsequivalente (vte) inspecteurs. Op korte termijn zullen nog vier corona-inspecteurs aangeworven worden. Daarnaast wordt er ingezet op het digitale proces, via software. Zo kunnen we repetitieve processen automatiseren en overnemen, om nog efficiënter te gaan werken. Dit is een belangrijke ondersteuning van onze inspecteurs.

Zoals reeds eerder gesteld worden bij de corona-inspectiestrategie alle risico's – dat wil zeggen: alle steunaanvragen van de betrokken onderneming – in kaart gebracht. De grootste risico's worden eerst aangepakt. De dienst Inspectie heeft op basis daarvan ondertussen 30.776 dossiers gecontroleerd – dat was de toestand op 26 april van dit jaar – waarbij in 60,7 procent van de dossiers vaststellingen werden gedaan die aanleiding geven tot een gehele of een gedeeltelijke terugvordering van de steun. In 39,4 procent van de gecontroleerde dossiers blijkt uit de uitgevoerde inspectie dat de steun terecht is ontvangen.

Maar het blijft een feit dat zelfs met het huidige corona-inspectiekorps niet alle risicovolle dossiers volledig kunnen worden afgedekt tegen 31 december 2024. De dossiers met het grootste risico zullen evenwel aan een controle onderworpen zijn. Het is ook nog mogelijk, als de Vlaamse Regering daartoe beslist, dat de inspectieperiode verlengd wordt tot vijf jaar na uitbetaling. Dat kan dus nog lopen tot 2027.

Ter info: met een maximumpotentieel van twintig vte's zullen we in staat zijn om twintigduizend dossiers per jaar te controleren.

De dossiers waarbij vermoedelijke fraude in het spel is. Momenteel zijn er 639 dossiers van 127 ondernemingen in behandeling bij de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie. Er zijn ook 1591 dossiers van 286 ondernemingen in behandeling bij de parketten.

Datamining is een techniek, u wel bekend, die ook in het fraudedetectiesysteem maximaal wordt ingezet. Dit blijft een heel belangrijk instrument bij het bepalen van die risicoanalyse. Het gebruik van de data uit de btw-aangiftes aangeleverd door de FOD Financiën, is onontbeerlijk om mogelijke anomalieën op te sporen. Afwijkingen tussen de btw-aangiftes en de opgegeven omzetcijfers in de steunmaatregelen gerelateerd aan een omzetsdaling van minstens 60 procent, geven een heel goede indicatie van mogelijk onterecht toegekende steun. De inspecteurs kunnen vervolgens gerichte controles uitvoeren op die risicovolle dossiers.

De gegevensuitwisseling met de FOD Financiën verloopt momenteel vlot. Ook de gegevensuitwisseling met het RIZIV is ondertussen lopende en klaar voor het uitvoeren van de risicoanalyse: dit gaat een nog onbekend aantal te controleren dossiers opleveren waarmee in 2023 zal gestart worden.

De fraudedetectietool die gehanteerd wordt bij VLAIO, is momenteel gebaseerd op twee pijlers: enerzijds datamining, zowel op basis van eigen VLAIO-dossierdata, als data van FOD Financiën, KBO-data (Kruispuntbank van Ondernemingen) en data van het RIZIV. Dit zijn publieke databanken die dus gekoppeld kunnen worden om misbruiken te achterhalen. Hoe meer data gebruikt worden, hoe beter de risicoanalyse. Anderzijds is er de community-analyse waarbij zogenaamde netwerken van ondernemingen kunnen worden gedetecteerd. De fraudedetectietool is steeds in verdere ontwikkeling met het oog op optimalisering van de risicodetectie bij VLAIO. AI in de zuivere zin van het woord is hier vandaag nog niet aan de orde.

Bij het aanpakken van fraude zijn datagedrevenheid en de uitwisseling van data cruciaal. Zo zal ook bij het opzetten van nieuwe steunmaatregelen en aanvraagprocedures hiervan maximaal gebruik worden gemaakt. Zo wordt bijvoorbeeld bij energiesteun reeds automatisch afgetoetst of de steunvragende onderneming geen dossier heeft lopen bij de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie, of een van de parketten inzake coronasteun. Ook heel wat andere checks over de financiële gezondheid verlopen automatisch.

Het gebruik van de federale data is evenwel via protocollen gekoppeld aan bepaalde steunmaatregelen, waardoor die data niet zomaar kunnen worden ingezet bij andere steunmaatregelen. Controle voor uitbetaling geeft in ieder geval de beste garanties dat er niet ten onrechte steun wordt voorzien.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, bedankt voor uw antwoord.

Ik begrijp uw antwoord en vind het ook een eerlijk antwoord, in die zin dat we destijds wisten dat het onmiddellijk geven van die steun een noodzaak was, maar ook een keerzijde zou hebben. Die keerzijde werd tijdens de crisis al duidelijk, maar zeker nu we die controles moeten uitvoeren. U zegt dat we naar alle waarschijnlijkheid niet in staat zullen zijn om de meest risicovolle dossiers allemaal af te ronden tegen de geldende termijn. Ik heb daar begrip voor, want het is een moeilijke zaak en er zijn veel inspanningen gebeurd om de controles te doen. Ik denk dat het nodig blijft om daar toch te kijken hoe we eventueel de controle-diensten kunnen versterken, om tenminste te trachten om al die risicovolle dossiers te onderzoeken. Ik vind dat vooral naar ondernemers die ter goedertrouw hebben gehandeld, heel belangrijk. Ik zeg niet dat we daar een heksenjacht moeten doen. We moeten ook begrip hebben voor onbewuste vergissingen ten opzichte van doelbewuste fraude. Ik heb ook een paar gevallen gezien waar er duizenden euro's werden teruggevorderd vanwege echt administratieve fouten. Ik denk dat we daar wel coulant moeten zijn en begrip moeten tonen. We moeten proberen om die echte bewuste fraude er maximaal uit te halen.

Ik snap uw strategie en ik denk dat dat de juiste is. Ik ben heel blij dat die gegevensuitwisseling al vlotter verloopt. Misschien nog een kleine bijkomende vraag: tijdens de crisis is, door uw voorganger mevrouw Crevits, de regel ingevoerd dat wie echt wordt betrapt op bewuste fraude, ook meteen wordt uitgesloten voor alle toekomstige subsidies in het volledige Vlaamse subsidielandschap. Is er van die maatregelen al gebruikgemaakt? Want ik denk dat dat toch wel een groot afschrikmiddel is voor ondernemers, die twee keer zullen nadenken voordat ze steun moedwillig gaan misbruiken.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Ik sluit mij ook een beetje aan bij het antwoord van collega Maurits, in die zin dat ik denk dat het belangrijk is om prioriteiten te stellen richting die doelbewuste fraude. Ik weet ook niet in welke mate je met die datamining prioriteiten kan stellen op het vlak van fraude die gepleegd is, naar bedragen toe en dergelijke meer. Ik weet niet of dat ook gebeurt, of de inspectiediensten die daarmee bezig zijn, starten met de netwerken en de bedrijven die het meest grootschalig zijn en zo een lijst afwerken. Het is uit onwetendheid dat ik het vraag.

U zegt ook dat het openstaande saldo nog 52 miljoen euro bedraagt. Dat is ongeveer hetzelfde als eind december. Mijn vraag daarbij is dus: wat is uw inschatting rond het terugvorderen van dat bedrag?

Een tweede opmerkelijk cijfer dat ik vond, dat ook bij het verslag van de ombudsman door u meegedeeld was, is dat bij drie op de vijf gerechtelijke uitspraken

VLAIO in het gelijk wordt gesteld. Ik vind dat eigenlijk nog een redelijk groot aantal, twee op de vijf, waarbij VLAIO niet in het gelijk wordt gesteld. Ik weet niet of u daarvoor een reden kunt opgeven?

Ik denk dat het onmogelijk gemaakt moet worden dat mensen die doelbewust gefraudeerd hebben, nog steun krijgen. Er is al lang sprake van een soort knipperlichtprocedure en een zwarte lijst. Kunt u een stand van zaken geven omtrent de regelgeving om ondernemingen gedurende vijf jaar effectief steun te onttrekken en hebt u eventueel cijfers van ondernemingen die op die zwarte lijst staan?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Met het antwoord dat ik van de minister hoorde, heb ik nu toch wel een bijkomende vraag omtrent die datamining en de artificiële intelligentie die daarvoor gebruikt wordt, want ik heb ook een schriftelijke vraag gesteld omtrent de kmo-portefeuille. We hebben daar als antwoord gekregen dat er ongeveer 250.000 dossiers zijn over een drietal jaar, dus van 2020 tot 2022, en dat er hiervan 259 dossiers gecontroleerd zijn. Dat is 0,15 procent. 0,15 procent van het totale aantal dossiers is gecontroleerd. Ik zou veronderstellen dat het aantal dossiers dat je controleert met die artificiële intelligentie en datamining veel hoger komt te liggen. Dat zie ik nergens terug, ook niet in uw antwoord op die schriftelijke vraag. Mij zou het dan beter lijken dat je zegt dat 50 procent gecontroleerd is via artificiële intelligentie en datamining, en dat daaruit misschien voortkomt dat er heel weinig effectieve vervolgpcedures moeten komen, vanwege het feit dat er weinig fraude is. Dat is dan goed nieuws. Nu komt het over alsof er door die artificiële intelligentie maar 259 dossiers doorgeraken. Dat is iets wat ik een beetje onbegrijpelijk vind, en dat kadert dan ook in die vraag van de coronasubsidies.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat het bedrag dat in te vorderen is, nog zal oplopen, collega De Vreese, ik denk dat dat zo zal zijn. Ik heb op dit moment natuurlijk geen zicht op die concrete bedragen of de verwachtingen daaromtrent.

Van de maatregel om mensen uit te sluiten is inderdaad al gebruikgemaakt. De precieze cijfers, collega, moet ik opvragen, maar het is wel belangrijk om dat te bevestigen.

Collega Gryffroy, ik heb gezegd dat datamining al wordt ingezet, artificiële intelligentie nog niet. Alle dossiers worden op risico-inschatting gecontroleerd. De datamining wordt nu voor die risico-inschatting ingezet. Ik begreep dat dat ook al verschillende keren aan bod is gekomen bij mijn voorgangster hier. De effectieve inspectie is dan ook veel lager. Datamining wordt nu gebruikt voor de risico-inschatting. Dat is een belangrijke nuance wat betreft uw bijkomende vraag.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft geen slotbemerking. Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, ik denk dat er inderdaad nog heel wat werk is voor de inspectiediensten. Ik wil ze daar heel veel succes mee wensen. Als ik zie hoeveel dossiers zij dagelijks behandelen, denk ik dat dat een enorm werk is, een eindeloos werk, als ik de getallen hoor die zij moeten doen. Aan u en uw inspectiediensten: heel veel succes om die verder te bekijken. We zullen de verdere stand van zaken van de invorderingen zeker en vast ook verder opvolgen vanuit het parlement.

Maar ik denk dat als er mensen zijn die tijdens zo'n moeilijke periode doelbewust fraude hebben gepleegd, steun hebben gekregen van al die mensen die belastingen

betalen, van al die gezinnen die het op dat moment ook heel lastig hadden en ook in een heel moeilijke periode zaten, we daar heel hard in mogen zijn. Ik denk dat u tot op het bot mag gaan om het geld verkregen via doelbewuste fraude allemaal terug te vorderen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de hervorming van de kmo-portefeuille – 2397 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): De kmo-portefeuille, dat is 'the gift that keeps giving', zou ik zeggen. We weten dat daar in het verleden allerlei rare zaken uit zijn opgedoken. Een kleine bloemlezing: er zaten opleidingen shiatsu in, reflexologie, mindfulness, diensten voor bachbloesemtheorie, sjamanisme, Jungiaanse psychoanalyse, subsidies voor levenscoaching, therapieën rond dierengedrag, zelfs kaartleggen en paardenhypnose werden gesubsidieerd vanuit de kmo-portefeuille, om nog maar te zwijgen over helikopterlessen, tot zelfs voor de opleiding Columbian butt lift kon je subsidies aanvragen bij de Vlaamse overheid.

Maar gelukkig, collega's, is er deze legislatuur werk gemaakt om van die subsidie-waanzin af te raken. Er zijn een aantal hervormingen geweest. Op 1 juli 2022 werd er al een eerste reeks geschrapt. Jammer genoeg moesten de opleidingen reflexologie, astrologie, meridianenleer, shiatsu en hypnose eraan geloven. In 2023 volgden dan ook de subsidies voor kaartleggen, pendelen en bachbloesemtherapie. Voorwaar, een goede hervorming, zou ik zeggen. En daar zijn we het, denk ik, allen over eens. Maar het werk is nog niet af. Ik ben heel blij dat we, mede onder mijn lichtelijk aanvuren, op 15 juli nog een bijkomende wijziging aan de kmo-portefeuille hebben kunnen toevoegen. De voorwaarden werden nog strenger. Er werd gekeken naar thema's die een echte meerwaarde hadden. Er werd ook een kwaliteitskamer ingericht. Men zou zich kunnen afvragen waarom er niet vanaf het begin een beetje naar de kwaliteit werd gekeken, maar goed. Die kwaliteitskamer moet ervoor zorgen dat de nutteloze besteding van die kmo-portefeuille verder wordt teruggedrongen.

We zijn meer dan een half jaar verder, het is nuttig om terug te kijken welke effecten de hervormingen van juli vorig jaar hebben. Daarover gaan mijn vragen. De hervorming zelf is natuurlijk pas in werking getreden op 1 januari 2023. Vanaf toen is het toepassingsgebied van de kmo-portefeuille beperkt tot een lijst van vastgelegde thema's die een 'ondernemerschapsbevorderend karakter' hebben, zoals het werd omschreven.

Mijn eerste vraag is welke de impact is die kan worden vastgesteld op het aantal steunvragen en op de toegekende steun. Wat is vooral de impact op het aantal erkende dienstverleners? Ik vraag dat omdat in het verleden iedereen die een aanvraag deed, werd erkend als dienstverlener. Dat was niet de meest geschikte manier van werken.

Twee, voor dienstverleners bleek het niet altijd eenvoudig af te leiden of hun aanbod al dan niet nog in aanmerking komt voor subsidies vanuit de kmo-portefeuille. Welke signalen krijgt het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) hierover uit het werkveld? Welke aanpak is voorzien om dienstverleners te melden dat hun opleiding waarschijnlijk wel nut heeft, maar er geen is waar de Vlaamse overheid subsidiegeld of belastinggeld aan wil geven?

Mijn derde vraag gaat over de kwaliteitskamer. Ik heb daar een schriftelijke vraag over gesteld, begin januari. U gaf toen aan dat het nog 'work in progress' was. Wat is de stand van zaken nu? Is die al opgericht, in werking? Wat is de concrete taakstelling van de kwaliteitskamer en hoe werkt die in de praktijk? Hoe beoordeelt die de dossiers? Is het een raad van wijzen die zich afvraagt wat onder de noemer 'onzin' en onder de noemer 'nuttig' kan worden gecatalogeerd? Hoe gebeurt de selectie door die kwaliteitskamer op dit moment?

Ten slotte, sommige beroepsgroepen moeten een bepaald volume aan opleiding volgen op jaarbasis in functie van de erkenning binnen deze beroepsgroep, bijvoorbeeld bij advocaten is dat zo, en naar ik aanneem ook nog bij andere beroepsgroepen. Indien deze opleidingen kaderen binnen de subsidieerbare thema's, komen deze opleidingen in aanmerking voor subsidie uit de kmo-portefeuille? Zo ja, vindt u subsidie vanuit de kmo-portefeuille in deze gevallen opportuun? Als die beroepscategorie het toch verplicht moet volgen, is het dan nuttig om daar vanuit de kmo-portefeuille nog verder steun aan te geven?

Een beetje algemeen, u hoort me al aankomen, maar kunnen we niet nadenken om die steun nog gericht in te zetten en ook nadenken over de afschaffing van de kmo-portefeuille? We kunnen daar het ondernemerschap fundamenteel mee helpen, en niet in de vorm van een aantal afzonderlijke subsidies.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Als we naar de cijfers van de kmo-portefeuille van dit jaar kijken, stel ik vast dat er tijdens de eerste maanden van 2023, in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, meer projecten werden gesubsidieerd en dat er meer subsidies werden toegekend. De stijging van het totale subsidiebedrag kan deels worden verklaard door de gestegen inflatie. Ook de exploitatiebeperkingen ten gevolge van de coronamaatregelen die begin 2022 nog golden en een tragere heropstart van de opleidingsverstrekking na de coronapandemie, kunnen het verschil verklaren.

Als we de cijfers iets meer in detail bekijken, merken we in vergelijking met 2022 een afname van zowel de subsidie als van het aantal projecten voor het thema 'beroepsspecifieke competenties'. In 2022 werden de opleidingen met betrekking tot beroepsspecifieke competenties nog niet binnen het specifieke thema 'beroepsspecifieke competenties', ingevoerd met de hervorming van de kmo-portefeuille, geregistreerd en bijgehouden in de databank.

We kunnen de impact op de dienstverleners moeilijk inschatten. Dat heeft een dubbele reden. Enerzijds beschikt het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) niet over een volledig zicht op het aanbod van alle geregistreerde dienstverleners en anderzijds kunnen dienstverleners hun aanbod steeds uitbreiden of heroriënteren, in lijn met het hervormde toepassingsgebied van de kmo-portefeuille.

In ieder geval werd naar aanleiding van de hervorming de registratie van geen enkele dienstverlener stopgezet.

Ik ben het met u eens dat een inhoudelijke bijsturing een gerichte en goede communicatie vraagt. Vanuit VLAIO werden dan ook de nodige acties genomen, met communicatie-inspanningen vooral gericht op de geregistreerde dienstverleners.

Ik overloop de genomen initiatieven. In de eerste plaats is er de brede communicatie geweest via de website en de nieuwsbrief van VLAIO. Daarnaast werden alle geregistreerde dienstverleners via e-mail bereikt en geïnformeerd over de wijzigingen. Dienstverleners die zich afvroegen of hun aanbod nog kon worden gesteund, werden opgevangen door de Vlaamse infolijn 1700, die indien nodig

rechtstreeks kon doorverwijzen naar de collega's die bij VLAIO op de kmo-portefeuille werken. Naast de gerichte communicatie werd er een intensief opleidings-traject voorzien voor de auditbureaus en is er intensief overleg geweest met sector- en middenveldorganisaties.

Vermits nog niet alle leden bekend zijn, is de kwaliteitskamer nog niet formeel opgericht. Ik verwacht wel dit op zeer korte termijn te kunnen doen.

De opdracht van de kwaliteitskamer is opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) met betrekking tot de kmo-portefeuille. Samengevat komt het erop neer dat de kwaliteitskamer een adviesorgaan is dat advies geeft over de inhoud van de subsidiabele dienstverlening. Hierbij kan worden getoetst of de opleidingen en adviezen de regelgeving van die kmo-portefeuille respecteren, en daarbij specifiek niet ingaan tegen de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten. De kwaliteitskamer kan hiertoe zelf het initiatief nemen of kan dit doen op mijn vraag. Hoe deze kwaliteitskamer in concreto zal werken, zal worden vastgelegd met de kwaliteitskamer zelf, zodra deze is opgericht.

Op uw laatste vraag kan ik antwoorden dat dit inderdaad kan. Als een opleiding in aanmerking komt om te worden gesteund en de aanvrager komt in aanmerking voor de kmo-portefeuille, dan kan deze opleiding ook worden gesteund met de kmo-portefeuille.

Levenslang leren is en blijft belangrijk voor iedereen. Het is ook daarom dat we de kmo-portefeuille als een steuninstrument bestendigen. We ondersteunen met de kmo-portefeuille het levenslang leren bij kmo's en zelfstandigen en willen het instrument dan ook heel breed inzetten. Bepaalde beroepsgroepen stimuleren de permanente bijscholing door accreditering, door het deontologisch of wettelijk verplichten van een bepaald minimum of door het aan te bevelen. De kmo-portefeuille wenst hierin geen onderscheid te maken.

Belangrijk is evenwel dat de beoefenaar van een vrij beroep, net zoals de andere kmo's, een aanzienlijk deel van de kost op zich neemt. Vandaar ook het verplicht eigen aandeel van de steunvrager in de kmo-portefeuille. Om er zeker van te zijn dat het eigen aandeel in de opleidingskost wel degelijk door de steunvragende kmo gedragen wordt, hebben we in de regels van de kmo-portefeuille opgenomen dat de subsidie van de kmo-portefeuille niet gecumuleerd mag worden met een andere subsidie voor dezelfde opleiding.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Bedankt voor uw antwoorden. Ik moet zeggen dat de resultaten van de hervorming die in juli vorig jaar is afgesproken, op dit moment magertjes zijn. Die kwaliteitskamer is nog steeds niet in werking. Ik heb daar alle begrip voor. Het is misschien niet zo gemakkelijk om daar de juiste mensen voor te activeren. Maar dat duurt nu al een tijdje, en als ik aan de reden denk waarom die kwaliteitskamer destijds is opgericht door uw voorganger, minister Crevits, dan is die toch noodzakelijk. Ik vraag me af waarom dat zo lang duurt. Kunnen we in de tussentijd geen selectievere selectie laten maken, bijvoorbeeld door VLAIO zelf, binnen de administratie? Ik neem aan dat daar ook wel mensen zijn met een gezond beoordelingsvermogen over waar het belastinggeld nuttig besteed is, en waar niet. Als dat nog lang blijft duren om die kamer in werking te brengen, moeten we daar misschien toch alternatieven voor gaan zoeken.

Het verbaast me enigszins dat de verhoging van de selectiviteit niet onmiddellijk effect heeft op het aantal dienstverleners. Je zou denken dat, als je selectiever bent, minder gebruikers gebruik kunnen maken van die subsidies. Het effect van

die hervorming is op dit moment nog niet meteen te zien. Mijn oproep en vraag is om sterker in te zetten op de verhoging van de selectiviteit.

Ten slotte, over die opleidingen: ik begrijp dat levenslang leren belangrijk is, maar moet je dat nog eens apart subsidiëren? Omdat het zo belangrijk is, gaan bedrijven daar automatisch mee aan de slag. Wij zeggen dat wij als Vlaamse overheid, om toch iets te doen voor ondernemingen, dat stukje – dat eigenlijk in hun standaardwerking zit – nog eens apart subsidiëren, op een manier waarbij je de effectiviteit toch in vraag kunt stellen.

Ik stel me de vraag of we niet moeten gaan naar een basisgedachte waarbij we alles wat ondernemers sowieso doen, niet te happig moeten subsidiëren. Want op die manier krijg je opnieuw winnaars en verliezers. Ondernemers waar dit prominent deel uitmaakt van hun activiteit, zullen daar veel aan hebben, andere minder. Laten we komen tot een systeem waarbij alle ondernemers fundamenteel worden gesteund.

Ik weet het, de kmo-portefeuille is maar 43 miljoen euro. Er wordt 'maar' gezegd, maar ik vind dat toch een serieus bedrag. De onzinsubsidies zullen daar waarschijnlijk nog een kleiner bedrag in zijn, maar het systeem op zich geeft voor mij niet het beste resultaat. Ik denk dat we fundamenteeler kunnen werken. Je kunt bijvoorbeeld een deel op de energiefactuur van ondernemers werken. Dat is voor iedereen zo. Je kunt gebruik maken van de fiscale marge die Vlaanderen heeft om de lasten op arbeid te verminderen. Dat zijn allemaal zaken die misschien meer zullen kosten. Maar als we die kleine subsidiekanalen eruit halen, kunnen we de fundamenten voor onze ondernemers versterken.

Mijn vraag is: wilt u van die grote hervormingsgedachte verder werk maken eens de hervorming van juli op kruissnelheid is?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De reden dat collega Maurits Vande Reyde problemen zou kunnen hebben met Colombian butt lift – dat het gesubsidieerd wordt uiteraard, niet met de butt lift zelf – is dat een dergelijke verzameling aan mogelijkheden via de kmo-portefeuille ook verbonden moet zijn aan vervolgpcedures als je niet voldoet aan de eisen. Dus kom ik eigenlijk een beetje terug op mijn vorige vraag, maar ik stel voor om hiervoor een aparte vraag om uitleg in te dienen, goed gestoffeerd, om te begrijpen hoe die traceerbaarheid of die datamining tot een bepaalde score komt.

Ik heb het pleidooi gehoord van collega Vande Reyde. Wat ik fantastisch vind, is dat hij pleit voor een confederaal model waarbij wij volledig bevoegd zijn voor arbeidsmarktbeleid. Mochten wij inderdaad volledig bevoegd zijn voor arbeidsmarktbeleid en fiscaliteit, dan zouden we uiteraard minder subsidies geven. De reden waarom we in Vlaanderen werken met subsidies, buiten wat je nodig hebt voor je strategisch onderzoekscentrum (SOC) en onderzoek en ontwikkeling, is dat we niet kunnen ingrijpen in de fiscaliteit. Ik juich het voorstel van de heer Vande Reyde toe. Geef het door aan de collega's in de Kamer. Geef ons alsjeblieft 100 procent bevoegdheid voor fiscaliteit en arbeidsmarkt, en dan kunnen we de zaken inderdaad anders aanpakken.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: We zullen erdoor fietsen, of eromheen. (*Gelach*)

Er moeten nog voordrachten gebeuren. Dat is een van de redenen waarom die kwaliteitskamer nog niet is opgericht. Dat heeft wel zijn tijd geduurd. Ik moet eerlijk zeggen, toen ik met de voorbereiding bezig was, vond ik dat zelf ook. Ik

herinner me nog goed dat het al enige tijd geleden is dat de aanpassing is beslist. Maar bij de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) heeft dat enige tijd geduurd. Het is nu wachten op de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA), begrijp ik, maar het zou voor heel binnenkort zijn.

De kwaliteitskamer is een onderdeel van heel de hervorming en de controle. Er is wel degelijk al een heel grondige selectie gebeurd in de opleidingen. Er zijn heel wat opleidingen geschrapt, zoals u weet. De evaluatie loopt nog. Ze gebeurt ten gronde, dat moeten we doen.

Het bedrag waarnaar u hebt verwezen, collega, is op zich een groot bedrag, maar als je dat herleidt tot een aantal ondernemingen is dat natuurlijk een heel bescheiden bedrag. Ik denk echt wel, in die razendsnel veranderende wereld, ook voor onze bedrijven en ondernemingen, dat die prikkel om bij te blijven in het levenslang leren belangrijk en nodig is. Als we ons daarop benchmarken en internationaal vergelijken, dan hinken we daar toch nog wel wat achterop.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik heb een aantal slotbeschouwingen, eerst en vooral over de staat van mijn 'butt' en de noodzaak van een 'lift'. Ik stel voor dat we dat in de koffiekamer bespreken, maar ik kan u geruststellen dat daar nog geen onmiddellijke maatregelen voor nodig zijn.

Het feit dat we in Vlaanderen niets kunnen doen, vind ik een heel rare opmerking. Het is een interessante opmerking ook. Ik heb onlangs nog een fijn opinieartikel uit 2018 teruggevonden, toen u nog deel uitmaakte van de Federale Regering. Het artikel komt van de heren Matthias Diependaele, destijds fractieleider, en Axel Ronse. Het hele opiniestuk steunt mijn betoog dat we in Vlaanderen wel meer kunnen doen en dat we van al die subsidies af moeten. Minister Diependaele is ondertussen minister van Financiën, Axel Ronse is een nog gewaardeerder parlementslid geworden. Ik zou denken dat ze er dan ook eindelijk werk van maken. Er staat hier letterlijk: "Kunnen we niets doen op Vlaams niveau? Zeker wel. We kunnen werk maken van de verlaging van de energiekosten, daar hebben ondernemers meer nut aan." Ik denk ook dat dat een goede zaak zou zijn.

Een tweede zaak is de Vlaamse fiscale marge. We hebben zolang gestreden om daar nu totaal geen gebruik van te maken. Dat is toch een rare zaak. We willen altijd wel meer bevoegdheden, maar als we ze dan hebben, gaan we ons toch altijd richten op meer subsidies te geven. Ik denk dat dat de kern is van het probleem van de Vlaamse subsidieziekte. We moeten meer naar de fundamentele hefbomen kijken die we al hebben. Er mogen er naar mijn gevoel ook nog meer bij komen. Op dat vlak ga ik akkoord met u, maar laten we dan ook werk maken van het verder aanpakken van die subsidies en het geld, het belastinggeld van de zes miljoen Vlamingen, richten naar fundamentele maatregelen in plaats van – zoals het zo mooi in het opiniestuk staat – gemorrel in de marge.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het advies van de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen over octrooien – 2425 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Imade Annouri

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, we weten dat wetenschap de motor is van innovatie. Als innovatieve regio behoort Vlaanderen tot de Europese top. Onze grondstoffen zijn echter onze grijze hersencellen. De overheid, de onderzoekswereld en de bedrijven zetten heel sterk in op onderzoek en ontwikkeling (O&O). Het is dan ook belangrijk dat Vlaanderen blijft investeren in O&O en innovatie, zowel bij de onderzoeksinstellingen als bij de ondernemingen. We mogen best trots zijn op het resultaat dat we tot nu gehaald hebben. De O&O-intensiteit in 2020 liep op tot 3,6 procent van het bruto binnenlands product. Sinds 2019 bevinden we ons met het Vlaamse Gewest al boven de drempel van 3 procent.

Een octrooi of een patent is een juridisch recht dat wordt verleend aan de uitvinder van een nieuwe, nuttige en niet voor de hand liggende uitvinding. Het biedt de uitvinder het exclusieve recht om de uitvinding te maken, te gebruiken, te verkopen, te importeren of anderen toe te staan de uitvinding te gebruiken gedurende een bepaalde periode. Het aantal aanvragen van octrooien weerspiegelt met andere woorden de inzet van innovatie. Daarom kan het nog altijd beschouwd worden als een goede graadmeter voor de investeringen in onderzoek en ontwikkeling.

Volgens de Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen (VARIO) is er nog heel wat winst te boeken met de octrooien. VARIO berekende dat Vlaanderen in de middenmoot gerangschikt wordt als het gaat over octrooien. Het stelde daarbij vast dat Vlaanderen weliswaar hoog scoort op het vlak van octrooiaanvragen door kennisinstellingen, maar slechts veeleer gemiddeld voor de aanvragen door bedrijven. Dat is ook zo voor de indicator van de internationale patentfamilies. Voor de indicator 'highly cited patents' behoort Vlaanderen dan weer tot de top drie en moet het enkel Zwitserland en Denemarken laten voorgaan.

Daarom heeft VARIO ook een advies geformuleerd met een aantal aanbevelingen. Ik som er enkele op. Maak verfijningen van de Vlaamse octrooigegevens en neem kwaliteitsgerichte octrooi-indicatoren op in de structurele opvolging van de beleidsindicatoren voor wetenschap, technologie en innovatie. Zorg voor een Vlaamse strategie en een Vlaams actieplan over intellectuele eigendom bij kmo's. En ga omzichtig om met kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) voor octrooien bij kennisinstellingen.

Minister, wat zijn voor u de belangrijkste bevindingen uit het VARIO-advies? Hoe zult u ermee aan de slag gaan?

Welke prioriteiten stelt u om het aantal octrooien te verhogen? Hoe kunnen ondernemingen in het bijzonder worden gestimuleerd en gesensibiliseerd om meer werk te maken van het verhogen van het aantal octrooien?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Bedankt voor uw vraag, collega. Het klopt dat het VARIO-advies zeer recent werd opgeleverd. We zijn dat nu samen met onze administratie aan het bekijken. Welke lessen kunnen we eruit trekken? En hoe gaan we er verder mee om richting de toekomst? Dat advies komt er op expliciete vraag van mijn voorgangster, mevrouw Crevits, na een eerder VARIO-rapport waaruit bleek dat Vlaanderen sterk scoort op het vlak van onderzoek en innovatie, maar dat er inzake valorisatie toch nog heel wat verbeterpunten zijn.

Eerst en vooral is het duidelijk dat we naar een fijnmazigere cijferdataset moeten kunnen gaan om dat internationaal te meten en het beleid daarop aan te passen. Zo kunnen we met het Expertisecentrum O&O Monitoring (ECOOM) bekijken hoe dat verder kan worden uitgebouwd, bijvoorbeeld met subindicatoren. De integratie van het Steunpunt Ondernemen en Regionale Economie (STORE) in ECOOM biedt daarvoor bijkomende kansen.

Ten tweede is het ook duidelijk dat octrooi-indicatoren maar een eenmalige tijdsfoto zijn van de kwantitatieve gegevens, maar daarom niet noodzakelijk ook iets zeggen over de kwaliteit ervan, wat uiteraard ook belangrijk is. Een correcte interpretatie van indicatoren vereist ook voldoende achtergrondkennis en blijvende omzichtigheid. Zeker bij het benchmarken en het vergelijken van posities in een rangschikking speelt dat een zeer belangrijke rol. Zo hebben we daar vorig jaar bij de nieuwe convenanten met het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en imec ook heel expliciet op gelet. We willen immers niet enkel werken met jaarlijkse KPI's rond bepaalde zaken, zoals patenten en octrooien, maar willen die kwantitatieve KPI's ook volgen in de tijd, om zo ook de kwaliteit ervan te kunnen volgen. Het heeft immers geen zin om een patent aan te vragen om te voldoen aan de KPI's van een convenant, dat dan een jaar later zou vervallen. Zo willen we dus in die nieuwe convenanten opvolgen wat er concreet met die KPI's gebeurt. Worden die patenten verkocht? Worden daar spin-offs mee gerealiseerd en dat soort zaken meer? Wat is de effectieve impact voor onze economie en welvaart?

Uit de cijfers van het VARIO-advies blijkt duidelijk dat de octrooipositie van de kennisinstellingen internationaal als zeer goed wordt aanzien. Wel merkt men op dat meer octrooiaanvragen kunnen worden verwacht op basis van de investeringen in onderzoek en ontwikkeling in Vlaanderen. Dat geldt het sterkst voor bedrijven, maar in mindere mate dus ook voor onze kennisinstellingen. Nogmaals, octrooiaanvragen zijn natuurlijk geen doel op zich. Er zijn nog andere mogelijkheden, zoals licenties, spin-offs of dergelijke meer.

Momenteel worden de meeste octrooien ook aangevraagd door de grote bedrijven. Zoals u zelf aanhaalt, beklemtoont het VARIO-advies ook het potentieel bij kmo's, om zo de octrooipositie van Vlaanderen verder te versterken. Zo zullen we met VLAIO bekijken hoe we de positie van de intellectuele eigendom van onze kmo's verder kunnen versterken. Het verder blijven sensibiliseren en informeren van kmo's om het belang en het nut te beklemtonen, met de nodige aandacht in diverse opleidingen, of uitwisseling van ervaringen tussen kennisinstellingen, grote bedrijven en kmo's, kunnen daarbij helpen.

Tot slot moeten we er ons heel goed van bewust zijn dat een octrooiaanvraag wel wat tijd en moeite kost, zeker ook voor de kleinere kmo's. We bekijken daarom met VLAIO in welke mate de aanvraag van een octrooi in aanmerking kan komen voor steun. Dat bestaat nu soms al in een aantal subsidiemogelijkheden van VLAIO, zoals bij een onderzoeks- of ontwikkelingsproject, waar kosten voor de bescherming van projectresultaten tot 20.000 euro in aanmerking komen, weliswaar enkel voor kmo's. We zullen ook de vergelijking maken met onze buurlanden en kijken of er gelijkaardige maatregelen zijn die we nog bijkomend kunnen nemen dien-aangaande.

Samenvattend, collega, kan ik stellen dat het goed is dat dit advies er nu is. We zullen nu met het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en met VLAIO verder aan de slag gaan en de nodige stappen zetten om de aanbevelingen zeker ter harte te nemen en om te zetten in een nog sterker beleid voor meer Vlaamse octrooien.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Mij interesseerde vooral natuurlijk het deel van uw antwoord over hoe u het gaat aanpakken voor kmo's. U hebt inderdaad een punt. Kmo's beschouwen het meestal als een vorm van administratieve zware hinderpaal die dan in hun ogen ook nog waarschijnlijk vrij duur is, wat niet altijd het geval is voor alle duidelijkheid, en die tijdrovend is en waarvan men nog altijd de schrik heeft dat men zal weglopen met hun project dat zo speciaal is.

U had het over kijken naar een mogelijke financiële ondersteuning. Ik denk dat een kmo meer gebaat is bij een eerder logistieke ondersteuning, hoe hij het moet aanpakken. Als ik daarover spreek met kmo's, is het eerder dat ze niet weten hoe ze eraan moeten beginnen. Misschien zou daar meer op ingezet kunnen worden, want zodra ze een goed idee hebben, kunnen ze bij manier van spreken wat funding bij elkaar vinden om het octrooi te laten plaatsvinden. Maar ze weten vooral niet hoe ze eraan moeten beginnen. Waar moeten ze op letten? Wat is de manier van werken? Ik zou de ondersteuning eerder daarop toespitsen in plaats van puur met geld over de brug te komen dat dan toch in de zakken zal verdwijnen van diegenen die het octrooi moeten maken, want die zullen waarschijnlijk de prijs een klein beetje opdrijven. Ik zou eerder toespitsen op het logistieke dan op het financiële.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Collega Gryffroy, dank u wel voor uw interessante vraag. Ik onthoud uit het antwoord van de minister vooral dat het aanvragen van octrooien geen doel op zich is, maar dat we meer moeten inzetten op de kwaliteitsvolle indicatoren. Het staat ook in de vraagstelling. Als je kijkt naar de meest kwaliteitsvolle, dan zitten we wel in die top drie, wat een heel mooi resultaat is als het gaat over onze kennisinstellingen. We mogen ons niet blindstaren op het aantal, maar we moeten daar wel verder in groeien.

Wat collega Gryffroy in zijn repliek aanhaalde, wou ik ook aankaarten, want het zit ook letterlijk in dat VARIO-advies dat kmo's een kloof ervaren tussen enerzijds dat eerstelijnsadvies en het stappen naar de octrooigemachtigde anderzijds. Ik weet niet of de drempel zozeer financieel is, maar vooral het ontbreken van de kennis en het kunnen nemen van een volgende stap blijkt toch een drempel te zijn.

Minister, ik wil ook vragen om daar in de analyse met VLAIO extra aandacht op te vestigen, omdat het wegnemen van die drempels effectief ook kan zorgen voor een hogere deelname van onze kmo's.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Gryffroy en collega De Roo, ik denk dat dat een juiste analyse is. Funding is één zaak, maar het juist informeren, sensibiliseren en ondersteunen op een wijze dat men er effectief mee aan de slag kan, is ook absoluut nodig. Dat blijkt ook en we nemen dat ook verder mee op bij de uitwerking.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.